Doğan Kardeş

Aralık 1959 ★ 125 Kuruş

Mehmet Ali & Akşamsefası

MARSIK

Evet efendim?
Kremalı elma, lütfen.
Mutfakta.
GİRİŞ
ÇIKIŞ
GARSONLAR. DİKKAT!
GİRİŞ
ÇIKIŞ
Yanlış kapıdan geçmeseydin.
ÇIKIŞ
Yerinde bir söz. Tabakları devirmemeli.
Gitme zamanı geldi.
KÜÜT!
Yakaladım.
Bir damla bile dökülmedi.
Buyurunuz, kremalı elma.
komposto istiyorum. Fikrimi değiştirdim.

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

•

Sayı: 489 _ Aralık 1959

Fiatı : 125 kuruş

•

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi ★ Sahibi : Kâzım Taşkent ★ Yazı işlerini fiilen idare eden : Şükrü Enis Regü ★ Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek sokağı No. 27. Kat 1 ★ Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu ★ Telefon : 44 74 37 - 44 05 39 ★ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ★ Yayınevi telefonu : 27 34 54 ★ Abone şartları : 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ★ Yurt dışı iki misli ★ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ★ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ★ Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş.

☆

Doğan Kardeş Dergisi

ve

kitapları

Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

Aman Dikkat!

Aman kardeşlerim dikkatli olalım: trafik kazaları artıyor.

Gazetelerde her gün ya bir otomobilin, ya bir otobüs, kamyon, veya tramvayın altında kalarak ölen, yaralanan, bacakları kesilip sakat kalan insanların isimlerini, resimlerini görüyoruz.

Yine geçenlerde bir çocuk, kalabalık bir meydanda anasının elinden kurtulmuş, koşarak karşıya geçmek istemiş, bir kamyonun altında kalarak hemen oracıkta ölüvermiş. Şakası yok. Bir acele, bir dikkatsizlik insanın canına mal oluyor. Aman kardeşlerim dikkat edelim, gözlerimizi dört açalım.

✶

BENİM ATATÜRKÜM

Doğan Kardeş'in Büyük Atamızın 21 inci ölüm yıldönümü münasebetiyle yayınladığı «Benim Atatürküm» adlı şiir kitabı pek beğenilmiştir.

Atamızı yakından tanıyan edebiyat öğretmeni Bayan Muallâ Uzmay'ın coşkun bir heyecan ve ince kadın duygusu ile yazdığı bu destanı muhakkak siz de okuyun. Fiyatı 150 kuruş. Yayınevimize posta pulu gönderen okuyucularımızın adresine derhal yollanır.

✶

EN ÇOK BEĞENİLEN

Dünya Çocuk Kitapları Haftasında İstanbul'un çeşitli semtlerinde birçok kitap sergileri açıldı. Doğan Kardeş Yayınevi, bunların hepsine katıldı. Bütün bir hafta, okullar, sınıf sınıf bu dergileri dolaştılar. Büyük memnunlukla gördük ki, öğrenciler olsun, öğretmenler olsun, ana - babalar olsun, Doğan Kardeş'in yayınladığı dergi ve kitapları çok beğendiler. Biz de buna çok sevindik!

✶

SAKIN UNUTMA!..

Aboneleri biten kardeşler zamanında yenilemeyi unutuyorlar. Sonra aybaşında dergilerini alamayınca da üzüm üzüm üzülüyorlar. Onun için aboneleri biten kardeşlerimiz lûtfen abonelerini derhal yenilesinler. Bunun için de ya en yakın Yapı ve Kredi Bankası şubesine başvursunlar, yahut da yıllık abone tutarı olan (10) on lirayı posta havalesiyle «Doğan Kardeş, P.K. 1146 İstanbul» adresine yollasınlar. Adlarını ve ev adreslerini güzelce okunaklı olarak yazmayı da sakın unutmasınlar.

Büyük Bir Fikir Adamı

Ziya Gökalp

TÜRKİYEDE İkinci Meşrutiyetin ilânından (1908) Cumhuriyet devrinin başlarına (1923) kadar süren 15 yıllık zaman içinde yazıları ve dersleri ile gençlerin kafa ve ruhları üzerinde derin izler bırakmış olan büyük bir fikir adamımız vardır : Geçen ay ölümünün 35 inci yıldönümü münasebetiyle kabrinde üniversitelilerin tören yaptıkları Ziya Gökalp.

Ziya Gökalp 1877 yılında Diyarbakır'da doğmuştur. Şehrin tanınmış eski ailelerinden birine mensuptur. İlk, orta ve lise (idadî) tahsillerini orada tamamlayan Ziya, yüksek tahsil için İstanbul'a gitmiş ve Askerî Baytar (Veteriner) okuluna yazılmış, fakat tahsilini tamamlamadan, hükûmet zoru ile gene Diyarbakır'a gönderilmiş ve 1909 yılına kadar orada kalmıştır. Bu halin sebebi, genç Ziyanın, vatan, hürriyet ve idare hakkındaki fikirlerinin zamanın padişahı II. Abdülhamit hükûmeti tarafından hoş görülmemiş olmasıdır. Yıllarca sonra mütareke devrinde de Ziya o zaman İstanbulu işgal etmekte olan İngilizler tarafından, kendi politikaları için tehlikeli görüldüğünden, Malta'ya sürülmüş ve bir kaleye, başka bir takım Türk vatanseverleri ile birlikte, hapsedilmiştir.

Ziya Gökalp, Malta esirliğinden kurtulunca memlekete döndü ve Diyarbakıra giderek «Küçük Mecmua» adı ile bir dergi yayınlamağa başladı. Sonra Ankaraya davet edildi ve ilkin Maarif Vekâletinde Telif ve Tercüme Encümeni Reisliğinde, sonra da mebus seçilerek Büyük Millet Meclisinde çalıştı.

Diyarbakırda 1877 yılı içinde doğan ve 1924 yılında İstanbulda ölen bu çok değerli fikir adamımızın ancak 48 yıl süren hayatının en büyük kısmı, denilebilir ki, hemen hemen yalnız okumak, öğrenmek, yazmak ve öğretmekle geçmiştir. Gökalp ana dili Türkçeyi pek iyi bilir ve sade üslûp ve pek açık bir ifade ile yazardı. Arapça, Farsça ve Fransızca da bilirdi. Şiir ve edebiyata meraklı idi. Halk şiir ve musikisini, halk oyunlarını pek severdi. Fakat en çok meşgul olduğu konular Türklerin eski tarihi ile Türk sosyolojisidir. Üniversitede sosyoloji dersleri verirdi.

Ziya Gökalpın en büyük hizmeti Türkçülük fikrini

ALA GEYİK

Çocuktum, ufacıktım,
Top oynadım, acıktım.
Buldum yerde bir erik,
Kaptı bir Ala Geyik.
Geyik koştı ormana,
Bindim bir Ak Doğana.
Doğan yolu şaşırdı,
Kaf dağından aşırdı,
Attı beni bir göle,
Gölden çıktım bir çöle,
Çölde buldum izini,
Koştum, tuttum dizini.
Geyik beni görünce,
Düştü büyük sevince.
Verdi bana bir elma,
Dedi: «Dinlenme, durma,
Dağdan yürü kırdan git
Altın köşke çabuk yet
Seni bekler ezeli,
Orda dünya güzeli.
Bin yıllık çile doldu!»
Bunu dedi, sır oldu.
Yedim sırlı elmayı,
Gördüm gizli dünyayı.
Gündüz oldu geceler;
Ak sakallı cüceler,
Korkunç devler hortladı,
Cinler cirit oynadı.
Bir de baktım melekler,
Başlarında çiçekler,
Devlere el bağlıyor,
Gizli gizli ağlıyor.
Kılıcımı çıkardım,
Perileri kurtardım.
Kurtardığım periler,
Adım adım geriler,
Kanadını açardı,
Selâm verip kaçardı.

Ziya GÖKALP

Küçük Kahveci

Nizip Doğan Kardeş Kulübü sekreteri arkadaşım Atalay Uygur ile kulübümüze gidiyorduk. Belediye gazinosu önünde bir çocuk sesi duyduk... «Soğuk su içen... Soğuk su içen...»

Durduk... sesin geldiği gazino bahçesi müşterilerle dolu idi. Elinde bir maşrapa ve bir bardak, sekiz, dokuz yaşlarında bir çocuk, masadan masaya su dağıtıyordu.. Belinden aşağıya bir önlük bağlamış, küçük boyu ile, kendinden umulmıyacak kadar ciddî su dağıtıyor, müşterilere hizmet ediyordu...

Birkaç dakika bu hali seyrettikten sonra küçük kahveci ile konuşmağa karar verdik... Arzumuzu gazino sahibine söyleyince «memnuniyetle» cevabını aldık.

Bize küçük kahveciyi çağırdı... İsmi Müslüm Demir, dokuz yaşında... Beş kardeşi varmış. Babası ihtiyar ve fakirmiş... Bu yıl kahvede çalışarak elbise, ayakkabı, kitap ve sair ihtiyaçlarını karşılıyacakmış... Günde bir lira ücret alıyormuş. Bu yıl pek iyi derece ile üçüncü sınıfa geçmiş... Vazifesi su dağıtmak ve yakın dükkânlara kahve ve çay götürmekmiş...

Neşe içinde, sabahın erken saatinden akşama kadar çalışıyormuş... Çok memnun. «Babama yardım etmek lâzım» diye kendinde bir de mecburiyet hissediyor...

Biz, teşekkür ederek yanından ayrılırken o «Soğuk su içen... Soğuk su içen...» diye işine koyuldu... Durumu Doğan Kardeş Kulübü İdare heyetine açtık. Küçük kahveciye dergi ve kitap yardımına karar verdik... Küçük Müslüm Demir'in çalışkanlığını ve iyi kalpliliğini bütün kulüp arkadaşlarına anlatmıya ve yaz ayları içinde haylaz haylaz dolaşmaktansa çalışmanın, babalarımıza yardım etmenin çok daha iyi olacağının duyurulmasının faydalı olacağına inandık.

Rıza Kemal Uygur

ilim metodları ile işlemesi ve bu alanda buluşlarını yayınlayarak bu fikri millî bir ülkü mertebesine çıkarmasında görülür.

Ziya Gökalp, Türk milletinin eskiden olduğu gibi zamanın en medenî milletleri arasında eşit yer tutması için şu üç esası ortaya koymuş ve savunmuştur :

1. Türkleşmek : Bu, ahlâkta, şiir ve edebiyatta, musikide ve güzel sanatlarda Türk ruhunu ve karakterini muhafaza etmek, taklide gitmemek, yaratıcı olmak demektir. Dilde de İstanbul şivesini esas tutuyordu.

2. İslâmlaşmak : Bu, din ile millî duyguları kaynaştırmak demekti. Gökalp Türkçe ibadet, Türkçe ezan taraflısı idi ve Kur'anın Türkçeye çevrilmesini isterdi.

3. Asrın gidişine uymak : Bu da başka milletlerden geri kalmamak için bugünkü medeniyeti milletçe benimsemek demektir. Gökalp «Türkçülüğün Esasları» adı ile yayınladığı küçük bir kitapta bu fikirleri etraflı surette açıklar.

Gökalp bu ana fikirlerin halk ve en ziyade çocuklar ve gençler arasında daha iyi yayılması için bunları hece vezni ile manzumeler şeklinde de yazmış ve yayınlamıştır.

Ziya Gökalp ömrü boyunca memlekette yaydığı millî hayat ülküsünden daha ileri bir millî hayatın gene bu millet içinde yetişen bir dâhi, Atatürk, tarafından nasıl gerçekleştirilmeye başladığını görmek saadetine erdikten sonra 1924 yılının 24 Ekim günü İstanbulda öldü. Kabri Sultan Mahmut türbesinin bahçesindedir.

İkilik Kazanı

HAK - Tak Amca ile Hak - Tak Teyze hem ihtiyardı, hem de fakirdi. Köydeki küçük evle yamaçtaki tarladan başka hiçbir şeyleri yoktu. Yiyeceklerini bu tarlada yetiştirirler, ürün çok bol olursa bir kısmını komşu köye götürüp satarlardı. Bunlardan kazandıkları para ile kendilerine öte beri alırlardı.

Bir gün Hak - Tak Amca küçük tarlasını kazarken kazmasının ucu sert bir şeye çarptı. Merakla oradaki toprakları kaldırarak büyük bir bakır kabı meydana çıkardı. Şimdiye kadar onu nasıl bulamadığına şaşıyordu. Halbuki tarlayı defalarca sürmüş, toprağı alt üst etmişti. Bulduğu kap irice bir kazana benziyordu. İçinden topraktan başka hiçbir şey çıkmayınca Hak - Tak Amcanın biraz canı sıkıldı. Yine de bir işe yarayacağını düşünerek akşam tarladan dönerken onu eve götürmeğe karar verdi.

Kazan çok büyük ve ağırdı. Kollarını açıp onu yerden kaldırmağa uğraşırken adamcağızın kuşağının arasına sıkıştırdığı para çantası yere düştü. O da yolda bir daha düşürmesin diye çantayı kazanın içine attı, ağır yükle birlikte evinin yolunu tuttu.

Hak - Tak Teyze kocasının güçlükle sürüklediği kazanı görünce hayretle :

— O da ne, diye sordu. Tencere desem çok büyük. İçine girip banyo yapsak o zaman da biraz ufak gelecek. Bu ne işe yarar?

Hak - Tak Amca :

— Onu tarlada buldum, diye cevap verdi. Orada bırakmaya kıyamadım, eve getirdim. Tarlada içine para çantamı da atmıştım. Taşırken düşürme korkusu olmadı.

Karısı bunu duyunca gülmeğe başladı :

—Para çantanı daha küçük, kolayca taşınabilen bir şeye de koyabilirdin, dedi. Zaten içinde ne kadarcık para var ki...

Kazandan para çantasını almak için eğilirken saçlarını tutturduğu süslü firketesi de onun içine düştü. Başka firketesi yoktu. Almak için elini uzatınca bir çığlık attı. Kocası :

— Ne oluyor, kazanın içinde bir şey mi var, diyerek meraklandı.

Kadıncağız şaşırıp kalmıştı.

— Firketemle, para çantanı almak için elimi uzattım, dedi. Bir de ne göreyim, elimde iki tane firkete, iki tane çanta yok mu?...

Hak - Tak Amca :

— Çantayı aç bakalım, dedi. Tabii ikisini birden. Mut-

laka birinden birinin içi boştur.

Halbuki iki çanta nasıl tıpatıp birbirine benziyorsa, içlerindeki paralar da aynı idi. Böylece Hak - Tak'ların paraları bir kat daha çoğalmıştı. Ne biçim bir kazandı bu? İçine atılan şeyler durup dururken iki katına çıkıyordu. Acaba gerçekten böyle bir özelliği mi vardı? Bunu anlamak için mercimek torbasını ortaya çıkarıp kazanın içine koydular. Torbayı oradan almaya kalkıştıkları zaman o kadar ağırlaşmıştı ki, güçlükle yerinden kaldırabildiler. Böylece bütün yiyecek torbaları ağzına kadar doldu. Hak - Tak Amca :

— Battaniyeyi de kazana koyalım, dedi. Soğuk havalarda bir tanesi az geliyor.

Bundan sonra ellerine geçen bütün eşyaları kazana atıp, çiftleştirmeğe başladılar. Et ve şeker gibi iyi yiyecekleri olsaydı bunları da çoğaltacaklardı, ama kazan, içine bir şey atılmadan hiç yoktan istediklerini veremiyordu. Hak - Tak Teyze akıllı bir kadındı. Düşündü, taşındı, buna da bir çare buldu.

— Kazana eşya atmaktan vazgeçelim de durmadan para çantasını koyalım, dedi. Paramız çoğalınca istediğimiz her şeyi satın alabiliriz.

Ortada bir sürü eski para çantası birikince kazana yalnız para atmağa başladılar. Her sefer ellerine geçen parayı bir öncekinin üstüne ekliyor, böylece daha fazla para çıkarıyorlardı. Saatlerce bu işle uğraştıktan sonra :

— Başka bir zaman paralarımızı yine arttırırız, diyerek kazanı bir tarafa koydular. Paralarını da ikinci battaniyenin içine doldurarak büyük bir çıkın yaptılar.

Sabah olunca Hak - Tak Amca paraları alarak alış veriş yapmak için kasabanın yolunu tuttu. Evde yalnız kalan Hak - Tak Teyze sevincinden ne yapacağını bilemiyordu. Kazanın başından ayrılmıyor, eline geçen her şeyi atıyordu. Kocasının geleceğine yakın pişirdiği bir tabak pilâvı kazana koydu. Az sonra içinden iki tabak pilâv çıkarınca yere oturarak sevinçle kazana sarıldı :

— Ah benim canım kazanım, sana ne koyarsak bize hep böyle iki katını geri ver olur mu, diyerek kazanı okşuyordu.

Sonra ayağa kalkarak kazanın dibinde ne var diye bakmak için iyice eğildi. O anda kocası geldi. Kadın, kocasının çarşıdan getirdiği şeyleri görmek için yerinden kalkarken dengesini kaybedip kazanın içine düştü. Adam hemen koştu. Hak - Tak Teyzeyi kazandan çıkarınca, aynı anda gözüne kazanın içinde çırpınıp duran ikinci bir Hak - Tak Teyze ilişti. Şimdi ne yapacaktı? Kadını orada bırakamazdı. Onu da çekip çıkardı. İki kadın birbirlerine o kadar benziyordu ki, eskisini yenisinden ayırmak imkânsızdı. Ama eski Hak - Tak Teyze kendisini biliyordu.

— Ben bu evin içinde başka bir kadın istemem, diye tutturdu.

Her şey bir anda karıştı. Kadın bağırıp çağırıyor, adam ne yapacağını bilemiyordu. Bayan yeni Hak - Tak korkusundan bir köşeye büzülmüştü. Hak - Tak Amca da yalnız bir kadın istiyordu, ama bayan yeni Hak - Tak'ı göz göre göre sokağa atamazdı. Asıl karısı ise :

— Öteki kadını gözüm görmesin, onu çıkardığın gibi yine kazana sok, diye ağlıyordu.

Hak - Tak Amca artık akıllanmıştı :

— Ya, kazana sokayım da o da ikileşsin, dedi. Başımda iki kadın yetişmiyormuş gibi bir de üç tane olacaklar. Olmaz, yapamam.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Bunları söylerken sanki üç kadın üstüne doğru geliyormuş gibi bir adım geriye çekildi. Birden ayağı takılarak o da kazana düştü. İki Hak - Tak Teyzeler adamın yardımına koştular. Hak - Tak Amcayı çıkardılar, ama kazanın içinden iki ayak daha görünüyordu. Bu ayaklara asılınca Bay ikinci Hak - Tak ortaya çıktı.

Bu sefer de eski Hak - Tak Amca : «Ben evde bu adamı istemem» diye bağırıp çağırmağa başladı. Bay ikinci Hak - Tak, Bayan yeni Hak - Tak'ın yanına oturmuş üzüntüyle etrafına bakınıyordu. Aynı evde dört kişi birden oturmak istemiyorlardı.

Bizim eski akıllı Hak - Tak Teyze çok geçmeden bu işe de bir çare buldu

— Bağırıp çağırmayı, üzülmeyi bırakın, dedi. Olan oldu bir kere. Aklımızı başımıza toplayalım. Biz eski karı koca bu evde kalacağız. Onlar da bize bitişik bir ev yapsınlar. Tabii onların da kazanda hakkı var. İki aile ortaklaşa kullanır, rahatça geçinip gideriz.

Hak - Tak - Teyze doğru söylüyordu. Yeni yaşayışlarından hepsi memnun kaldılar. Komşular eski fakir Hak - Takların birden bire böyle zenginleşmesine hayret ediyor, onların yanı başına ev yaparak yerleşen yeni komşuların eski Hak - Tak'lara çok benzediğini düşünerek iki aileyi yakın akraba sanıyorlardı. Gerçekten onlar birbirleriyle öyle iyi geçiniyorlardı ki, aralarından su sızmıyordu. Bu yüzden herkes Hak - Takların hayatına imreniyordu.

TABİATTA NELER OLUYOR

TOHUM TUZLUĞU

«Kadife otu» denilen bu bitkinin tohum çanağı tıpkı bir tuzluğa benzer. Ucunda tuzluktaki gibi delikler vardır. Bitkinin ince sapı en hafif rüzgârda bile sallanır. İçindeki tohumlar etrafa serpilir. Tohum toprağa girebilirse orada 60 yıl bozulmadan kalır. Tohumların geniş bir alana saçılması ve ömrünün bu kadar uzun olması bu bitki türünün yeryüzünden kolay kolay kaybolmıyacağını gösteriyor.

İKİ TONLUK TANK

Gergedan en vahşi hayvanlardan biridir. Karşısına çıkan bütün hayvanların can düşmanıdır. Başını eğer, boynuzunu sipsivri uzatır ve iki tonluk bir tank gibi avının üstüne yürür. Gergedanın gözü iyi görmez, ama burnu çok iyi koku alır.

KUŞ APARTMANI

Sığırcık kuşu yuva yapmayı hiç sevmez.. Boş bir yuva bulursa hemen oraya yumurta bırakır, gider. Çoğu zaman yuvanın sahibi kuluçkaya otururken bu yabancı yumurtayı kendi yumurtalarından ayırmaz. Yalnız çalı bülbülü bu işte çok titiz davranır. Yuvasında yabancı bir yumurta görünce hemen onun üstüne başka bir yuva daha yapar, kendi yumurtalarını oraya yerleştirir. Böylece çalı bülbülü bazan altı katlı apartmanların üstünde kuluçkaya yatar.

Ankara Üniversitesi : Dil Tarih Coğrafya Fakültesi

Hayatta En Hakiki Mürşit: İLİM

GEÇENLERDE bir gün Özcan dayısına «Mürşit» sözünün ne demek olduğunu sordu.

Dayısı, genç mühendis, kısaca şu cevabı verdi :

— Mürşit, dilimize Arapçadan geçmiş bir kelimedir; doğru yolu gösteren, doğru yola eriştiren demektir.

Sonra o da yeğenine bu kelimeyi nerede gördüğünü, kimden öğrendiğini sordu.

Özcan :

— Ankara Üniversitesinin cephesindeki büyük taşa kazılmış cümlede, dedi ve ilâve etti : Bu cümle Atatürk'ün bir vecizesi; altında K. Atatürk adı okunuyor.

— Cümle hatırında mı, ezber okuyabilir misin onu?

— Elbette okurum. Hiç Ata'nın vecizesini unutur muyum? İşte okuyorum: **Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.**

— Pek güzel. Mânasını da biliyor musun?

— Mürşit kelimesinin mânasını sizden öğreninceye kadar pek bilmiyordum. Ama şimdi iyice biliyorum.

— Peki, söyle bakayım ilim ne demektir?

— Aman dayıcığım bunu kim bilmez? İlim bilgi demek değil mi?

— Hem evet, hem hayır. Her ilim bilgidir, ama her bilgi ilim değildir.

Genç mühendis biraz durup düşündükten sonra sözüne devam etti :

— Bu güzel vecizede «hakikî mürşit» olduğu belirtilen ilim «hakikî» ilimdir. Bu nokta çok önemlidir, Özcan; zira rasgele edinilmiş bilgiler hayatta mürşitlik edemez. Sonra Orta Çağlardan kalma öyle bir takım hurafe yığınları vardır ki, «ilmi - simya», «ilmi - cifir», «ilmi - nucûm» gibi isimleri hep «ilim» kelimesi ile başlar, fakat hiçbiri gerçek ilim değildir. Meselâ «ilmi - nucûm» yıldızların durumlarına bakılarak bunlardan insanların ve milletlerin talihleri nasıl keşfedileceğini öğretir. «İlmi - cifir» de bir takım rakamlarla fala bakmak bilgisidir. Bu türlü bilgiler hiçbir vakit mürşit olamazlar; çünkü bunlar hakikî ilim değil, hurafedir. Hakikî mürşit olan gerçek ilimlerdir; bunlar da bugün üniversite fakültelerinde ve yüksek ilim ve teknik enstitülerinde usulü dairesinde yıllarca çalışılarak elde edilir.

«Bütün dünya milletleri arasında medeniyette, refahta, kültürde en ileri olanlar hep hakikî ilme kıymet vermiş, onun gösterdiği yolda yürümüş olanlardır.

Hakikî ilim yerine hurafelere, göreneklere ve rasgele edinilmiş bilgilere değer veren milletler ise dünyanın her yerinde her bakımdan geri kalmış durumdadırlar.

«Avrupa'da XVI. asırda

başlayan aydınlaşma ve yeni ilim devrinde Avrupa milletleri her bakımdan durmadan ilerledikleri halde o büyük kültür akımının dışında, yeni ilimlerden habersiz kalan Osmanlı İmparatorluğu gittikçe geriliyordu.

«Hakikî mürşit olan ilmin yerini hurafe alınca bir milletin nasıl felâkete uğrayabileceğinin en açık ve ibret verici misalini kendi tarihimizde bulabiliriz. Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa devlete karşı isyan etmişti. Oğlu İbrahim Paşanın kumandasında bir Mısır ordusu Suriye'yi istilâ etti, 1839 da Halep taraflarında Nizip'te Osmanlı ve Mısır orduları karşılaştılar. Osmanlı Ordusunun kumandanı Hâfız Paşa idi. Bu zatın yanında müşavir sıfatı ile bir Alman subayı vardı. Padişah Prusya Kıralından askerlik ilimlerini iyi bilen yüksek kabiliyetli bir uzman istemiş, Kıral da yakından tanıdığı ve her bakımdan bilgisine güvendiği bu subayı Türkiye'ye göndermişti. Adı Moltke olan bu genç subay iki taraf ordularının kuvvetlerini ve durumlarını iyice anlayıp inceledikten sonra Hâfız Paşaya durumun Türkler için pek elverişli olduğunu, hemen taarruza geçilmesini tavsiye etti. Moltke'nin askerlik ilimlerine dayanan fikrince böyle yapıldığı takdirde Türk ordusu düşmanı mutlak surette yenecekti. Fakat Hâfız Paşa hakikî ilme değil, hurafeye inanıyordu. «İlmi-nucûmdan» hükümler çıkaran «müneccimbaşı» nın fikrini sordu. O da yıldızların durumuna bakarak, «taarruz caiz değildir» dedi. Fırsat kaçırıldı, durum değişti ve müneccimbaşının uygun göreceği saat gelinceye kadar Mısır ordusu Osmanlı ordusunu ağır bir hezimete uğrattı. Genç Moltke de «ilim yerine hurafeye inanılan memlekette benim yapacağım iş yok» dedi, memleketine döndü.

(Bu genç Alman subayı sonraları Prusya'nın en kudretli askerlik bilgini ve teşkilâtçısı oldu : Feldmarschal Helmuth von Moltke (1800 - 1891) dünyanın sayılı büyük askerlerindendir. İşte sırf ilim yerine hurafeye değer vermek yüzünden hem bir harbi kaybetmiş hem de böyle kıymetli bir askerlik uzmanının memleketimize sağlıyacağı faydalardan mahrum kalmıştık.)

«Osmanlı ülkesinde hakikî ilim yerine hurafelerin, şarlatanlığın, cinciliğin, büyücülüğün hüküm sürdüğü son üç asır o büyük imparatorluğun çöküş devridir.

«Atatürk hakikî ilme inanır, ilmin gösterdiği yolda yürürdü. Onun ağzından doğan bu güzel vecize bizim için en kıymetli, en mânalı bir hayat düsturu olmalıdır

«Evet, Özcan, daima ilme inanmalı, her işimizde onun gösterdiği yolu tutmalıyız; zira **«Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.»**

A. B.

ELEKTRİKLİ BALIK

Bazı hayvanların duyu organları çok kuvvetlidir. Bazılarında da insanlarda zayıf olan duyular çok gelişmiştir. Meselâ Nil Nehrinde yaşayan bir balıkta çok enteresan bir elektrik duyumu keşfedilmiştir. Bu balık içinde bulunduğu suya bazı kısa elektrik akımları yayar. Aynı cinsten başka bir balık bu akımları duyar ve bunları çıkaran balığı görmese bile onun nerede olduğunu bilir.

Bu balık elektriğe karşı o kadar hassastır ki, bildiğiniz şekilde saçınızı tarar, sonra da tarağı balığın bulunduğu tarafa doğru sallarsanız bunu duyar. Çünkü taranırken tarakta bir elektriklenme olmuştur.

Diğer birçok balıklar da insanların makinalarla suya yaydığı elektrik akımını duyar. Balıkçılar onların bu özelliğinden faydalanarak balıkları ağlarına çekmek için bazı elektrikli işaretler kullanacaklarmış. Bakalım balıklar kolayca bu tuzağa düşecekler mi?

★

SANDVİÇ

Bazı yiyecekler isimlerini tanınmış kimselerden almıştır. Bunların içinde en akla geleni sandviçtir. Lord Sandwich adındaki bir asilzade iskambil oynamayı çok sever, yemek yemek için bile oyununu bırakmak istemezmiş. Bir gün çok acıkınca, oyuna ara vermeden karnını doyurmayı düşünmüş. Uşaklarından birini yanına çağırarak iki ince ekmek diliminin arasına biraz et koyup getirmesini emretmiş. İlk sandviç böylece yapılmış ve adını asilzadenin isminden almıştır.

Kaptan Cook'un 1778 de keşfettiği Sandviç Adalarına da aynı adamın adı verilmişti. Bugün bu adalara Havay Adaları denilmektedir.

Bizans devrinden kalma Yedikule Surları

İstanbulun her tarafı mercandan...

BU meşhur bir İstanbul türküsüdür, çocuklar... Eski İstanbullulardan bu türküyü bilmeyen hemen de yoktur.

Türkü durur durur da sarar :

Nasıl ayırırlar ciğeri candan?
İstanbul'un her tarafı mercandan.

Elbette anladınız, bu türküyü düzen güzel İstanbulu mercan gibi renkli, ışıl ışıl, değerli gördüğü için böyle düzmüş...

Bilmem hiç düşündünüz mü? Her an, yeni doğmuş gibi canlı, pırıl pırıl ve genç ruhlu olan bu şehir asırlar önce nasıl kuruldu, sonra nasıl gelişti, güzelleşti ve dünya coğrafyası içinde misilsiz bir yer aldı...

İstanbul için çok şey söylenmiş, çok şey yazılmıştır. Efsaneleri dilden dile gezer... Şarkıları, türküleri her yerde söylenir. Daha da yazılacak, daha da söylenecektir.

Derler ki, İstanbul Milâttan 658 yıl önce Megara Kralı Byzas tarafından kuruldu...

Rivayetin rivayetine göre, kendilerine bir başşehir kurmak isteyen Megaralılar bu şehrin yerini seçmek üzere büyük bir kâhine başvurdular. Kâhin onlara sadece : «Bu şehri, körler memleketinin karşı sahillerinde kurun, böylece dünyanın en güzel beldesine sahip olacaksınız.» cevabını verdi. Ama ne körler memleketinin neresi olduğunu bildirdi, ne de başka bir şey söyledi

Megaralılar dolaşa dolaşa şimdi Topkapı Sarayının olduğu sahile geldiler.

Geldikleri yer gerçekten bir dünya cenneti idi. Karşı sahilde, şimdi bizim Kadıköy dediğimiz, Halkedonya adında kasaba vardı

Megaralı büyüklerin biri

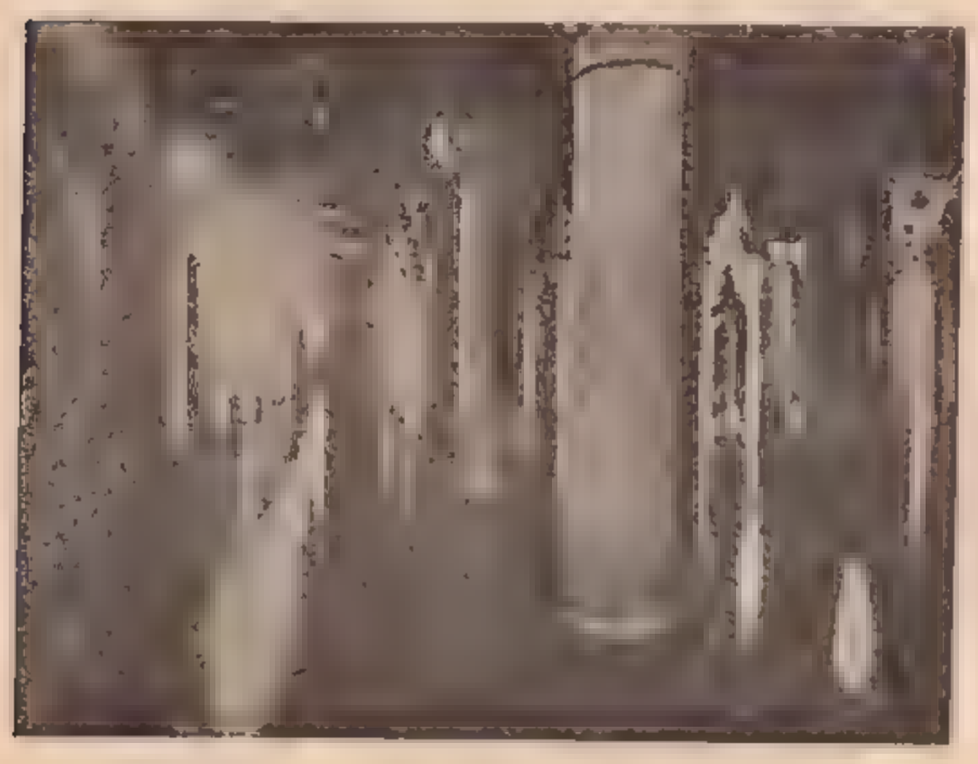

Tarihi Yerebatan Sarayı

o kasabayı göstererek: «İşte dedi, körler memleketi burası...» Herkes bu bilgini merakla dinliyordu, o devam etti, eğer onlar kör olmasaydılar, şehirlerini burada kurarlar, bu inanılmaz güzelliği görürlerdi.

İstanbul'un ilk temeli böylece kuruluyordu. Amma o zamanlar Traklar, Megaralıların kurduğu bu küçük şehri kıskanmışlardı. Aralarında durmadan kavga çıkarıyorlar, İstanbul'u onların elinden almaya çalışıyorlardı.

Megaralılar, Traklara karşı dayandılar, şehri vermediler. Megaralılar şehre, kıralları Byzas'ın adını esas tutarak Bizans diyorlardı. Bizans yavaş yavaş büyüyor, güzelleşiyordu

Milâttan 500 yıl önce Atinalılarla İranlılar arasında Med Savaşları başladı ve o zaman İran Hükümdarı Dârâ, Boğaziçi'nın Anadolu yakasına geldi, bir köprü kurarak bütün ordusunu Rumeli yakasına geçirdi ve Bizansı aldı.

Fakat bu da çok sürmedi... Yirmi yıl kadar sonra Ispartalılar Bizansı İranlılardan aldılar.

Milâttan 408 yıl önce Atinalı Alkibyad, Milâttan 340 yıl önce Makedonyalı Filip bu şehri almak için savaşlar yaptı. Milâttan 279 yıl önce Goller Bizansı sardılar.

Nihayet Milâdın 195 inci yılında Septim Sever isimli meşhur Romalı kumandan Bizansı muhasara etti. Muhasara üç yıl sürdü. Bu bekleyiş kumandanı çok kızdırmıştı. Şehre girince haksız yere bütün anıtları yıktırdı, bütün güzellikleri bozdurdu.

Amma fena bir şey yaptığını anlamakta da gecikmedi. Şehri yeniden kurdu.

Daha sonra İmparator Büyük Konstantin şehri imar ettirdi ve Bizansa kendi adını verdi.

Konstantın İmparatorluk merkezini Roma'dan başka bir yere nakletmeyi çok istiyordu. Çünkü Romalılar onu çok zalim buluyor ve sevmiyorlardı. Konstantin bunun için küçük Bizans şehrini çok uygun buldu, şimdiki Unkapanından, Samatyaya kadar uzanan muhteşem surlar yaptırdı, saraylar, hamamlar, çeşmeler kurdurdu; yollar, meydanlar açtırdı. İstanbul artık İstanbul olmaya başlamıştı

Amma biz o çağlardan taa 1453 yılına kadar geçen uzun yıllar üzerinde durmıyacağız.

Yalnız iki önemli hâdiseyi kaydedelim:

1) Sekizinci asır başlarında Emevî Arap orduları şehri kuşattı, fakat iyi bir netice alınamıyacağını anladıkları için çekilip gitmek zorunda kaldılar. Halk arasında «Eyüp Sultan» diye anılan ünlü Arap kumandanı Zeyd-oğlu Hâlid işte o kuşatma günlerinde hasta düşüp ölmüştür.

2) İstanbul 1204'te IV. Haçlı orduları tarafından zaptedildi. Haçlı askerleri şehri baştan başa yağma ettiler, kadın ve çocukları da esirgemeden, binlerce insan öldürdüler, büyük binaları, anıtları yaktılar, yıktılar. Bunların kurduğu Latin İmparatorluğu ancak 57 yıl sürebildi. Bu devirde öyle [illegible] ki, bir daha eski hâline kavuşamadı.

İstanbul'u [illegible]k için Türkler [illegible] muhtelif tarihlerd[illegible] akınlar yaptılar

1396 ve 1402 yıllarında Yıldırım Bayezid, 1414 de Musa Çelebi, 1422 de İkinci Murat şehri sardılar...

Fakat İstanbulu almak Fatih Sultan Mehmet'e nasib oldu. Bu olay üzerine adı bütün tarihlere Fatih olarak geçti.

Fatih, İstanbulu görmeden sevmişti... Daha şehzadeliğinde, bütün vaktini bu şehre sahib olmanın hayali ile geçirirdi. Bir hikâye söylerler, her halde bilirsiniz... Edirne medresesinde okuyan yatılı talebelerin hepsi

— Devamı 49. sayfada —

Boğaziçi'nden bir köşe

Sincap Kız

EVİN etrafını gölgeleyen çam ağaçlarının arasından günün ışıkları süzülüyordu. Oldukça güzel bir havaydı. Ortalık görünüşte sessizdi ama, evin içinde her an bir fırtına çıkacağa benziyordu.

Aysun üçüncü defa :

— Olmaz çocuklar, dedi. O kulübeye tek başımıza gidemeyiz. Geçen yıl buraya geldiğim zaman amcamdan habersiz hiçbir yere gitmiyeceğime söz vermiştim.

Gür kumral saçları, başının tepesinden sıkılarak bağlanmıştı. Tıpkı bir sincap kuyruğu gibi yumuşacıktı. Ona bu yüzden evde «Sincap Kız» derlerdi. Üstelik kısa boylu, çelimsiz ve ürkekti. Bu halleriyle hep alay ediyorlardı.

Emel kızgınlıkla :

— Sen tek başına gidemezsin ama, üçümüz pekâlâ gidebiliriz, dedi. Burada çok canım sıkılıyor. Öyle her şeyden korkacak ne var sanki...

Bu sözler Aysun'u üzmüştü. Her zamankinden daha zayıf hissediyordu kendisini.

Kızcağız, amcasının evinde yalnızken çok rahattı. Arkadaşları Emel ile Ayten geldikten sonra canı sıkılmağa başladı. Kızcağıza hiç rahat vermiyorlar, daima onun korkaklığıyla, zayıflığıyla alay ediyorlardı. Kendileri uzun boylu, sıhhatli, güzel kızlardı. İçinden keşke yengem onları hiç buraya davet etmeseydi diye düşündü. Onlarla arkadaşlık etmesi, eğlendirmesi gerekiyordu. Elinden geldiği kadar nazık olmağa dikkat ederek :

— İstersenız biraz böğürtlen toplayalım, dedi. Canınızın sıkıntısı geçer belki. Amcamla yengem akşam üstü eve donerlerse kulübeye gitmek için izin alırız.

Yapacak başka bir işleri olmadığı için ister istemez Aysun'un teklifini kabul ettiler. Ama böğürtlen toplamaktan pek çabuk bıkarak tekrar, «kulübeye gidelim» diye tuttırdular.

Emel :

— Bu kulübeyle ilgili bir mağaradan bahsediyorlardı, dedi. Kulübenin arkası bir mağaraya açılıyormuş galiba.

Aysun :

— Bunu ben de duydum, dedi. Mağaraya giden gizli bir yol varmış. Mağaranın ağzının bulunduğu taraf çok sarp. Tırmanmak imkânsız.

Bu mağara Emel'i kulübeden daha fazla ilgilendirmeye başlamıştı.

— Bu boş kulübeyle herkes niçin o kadar meşgul oluyor, diye sordu. Mağarayı mı bulmak istiyorlar?

— Hayır. Kulübede çok güzel tahta oymalar var. Onları görmeğe gidiyorlar. Kapılarda, pencerelerde, raflarda, dolap kapaklarında...

Emel'in kara gözlerinin heyecanla parladığını görünce Aysun'un sesi kesildi. Hemen sözü değiştirmeğe çalışarak :

— Artık eve dönelim, dedi Bakın birden hava kararda Fırtına çıkacak galiba. Yağmura tutulmasak

Ayten :

— Sıncap kız, yağmurdan da mı korkuyorsun, diyerek bir kahkaha attı. Belki eriyip gidersin.

Zavallı kızcağız birden ne olduğunu anlıyamadı. Birisi elinden çekiyor, öteki arkasından itiyor, onu zorla kulübeye doğru sürüklüyorlardı. Üstelik hava da bozmuştu. Kızcağız arkadaşlarının iyiliğini istiyor, onları tehlikelerden korumağa çalışıyordu.

— Kapının önünde durma Ayten. Yıldırım düşerse en çok büyük ağaçlara rastlar. Şu kocaman ağacı görmüyor musun?

Ayten bunları duymamış gibi yaparak içeri girdi.

— Of, burası çok karanlık, dedi. Oymaları göremiyorum.

Aysun söze karıştı :

— İstersen raftaki elektrik fenerini al. Amcam her zaman orada bir fener bulundurur.

Ayten teşekkür bile etmeden elektrik fenerini aldı. Durmadan gök gürlüyor, şimşek çakıyordu. Aysun odanın arka tarafına çekildi. Korkusundan bir köşeye büzülmüş duruyordu. Diğer kızlar oymaları seyrediyor, gülüşüp duruyorlardı. Fırtınadan haberleri yokmuş gibi görünüyorlardı.

Birden tavandan bir çatırtı gelmeğe başladı. Sıncap'ın çığlığı korkunç bir gürültünün içinde duyulmaz oldu. Tavan çokmüş, yalnız odanın arka tarafında bir açıklık kalmıştı. Aysun arkadaşlarını da oraya çekerek ağlamaklı bir sesle :

— Gördünüz mü şimdi başımıza gelenleri, dedi. Bu bir toprak kayması olacak, yoksa kendi kendine dam çökmezdi. Burada kapalı kaldık. Şimdilik duracak yer var ama, dışarıya nasıl çıkacağız? Amcamlar daha eve dönmemişlerdir. Dönmüş olsalar bile bizim burada olduğumuzu bilmiyorlar ki...

Ayten sıyrılıp kanayan kolunu tutuyor, Emel dehşet içinde etrafa bakıyordu. Hepsi ümitsizdi. Ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Aysun elektrik fenerini alarak etrafı, yıkılan yeri dikkatle gözden geçirdi. Önlerindeki enkazın arasında kapı ve pencereler görünmüyordu. Yalnız bir yerden hava geliyordu. Birden heyecanla :

— Şuraya bakın ,diye bağırdı. Söylenenler doğruymuş. Gizli geçit bu olsa gerek. Acaba mağaraya çıkıyor mu?

Emel odadaki bir tahta kaplamanın ortasında açılan yarığa bakarak :

— Bu bir çatlaktan başka bir şey değil, dedi. Belki senin söylediğin de doğrudur, ama oradan geçmek için insanın küçük ve incecik olması lâzım. Hem de ben oraya geçebilsem bile mağaraya gitmeğe korkarım. Her an yeni bir toprak kayması olabilir

Aysun bir an düşündü Sonra bütün cesaretini toplayarak :

— Ben o çatlaktan geçerim, dedi. Mağaraya gidersem belki buradan çıkmanın yolunu bulurum

Emel :

— Ne olur gitme Sıncap Kız, diye yalvardı

Alışık olduğu için ona yine Sıncap Kız demişti ama, sesi eskisi gibi alaycı değildi. Arkadaşının başına bir şey gelir diye korkuyordu.

COĞRAFYA DERSİ

İşte Türkiye çocuklar, güzellikler memleketi,
Elimiz, emeğimiz, gözbebeğimiz.
Uzanmış haritada doğudan batıya
Bir yanında Akdeniz, bir yanında Karadeniz.
İşte başı karlı dağlarımız sıra sıra
Toroslar, Ağrılar, Palandökenler,
Vadilerinde çağıl çağıl ırmaklar akar.
İşte köylerimiz nokta nokta,
Ova kenarında, dağ yamacında
Bir mavi düşe dalmışlar hepsi.
İşte göllerimiz ayna gibi
İçinde angutlar, yaban kazları,
Kıyılarında güller, mavi süsenler.
Uçsuz bucaksız bozkırlarımız işte,
Deve dikenleri, çakır dikenleri
Renk renk sayısız kır çiçekleri
İşte baygın yazlarımız, harmanlar, bahçeler
Erikler, elmalar, portakallar, narlar
Sap arabaları, traktörler, dövenler.
İşte güz, dumanlı, rüya içinde,
İşte kış, uğultulu, lâpa lâpa kar.
İşte baharlarımız, bir bulut, bir yağmur.
İşte insanlarımız, işinde gücünde
Yolda, sokakta gelişler, gidişler.
İşte Mehmetçikler nöbet başında
Hudutlarda süngüleri parıldar.

İşte tekmil Türkiye çocuklar, can Türkiye,
Elimiz, emeğimiz, gözbebeğimiz.
Yönelmeli Atatürk'ün izinde
Yeniye, doğruya, iyiye.

Hasan LÂtif SARIYÜCE

Ayten de gitmemesi için yalvardı ama Aysun ikisini de dinlemedi.

— Buradan çıkmak için kendi başımıza bir yol bulmak zorundayız, diyordu. Kimse bizim burada olduğumuzu bilmiyor ki...

Elektrik fenerini eline alarak yarıktan içeri girdi. Korkusu geçmiş, daha doğrusu hiçbir şey düşünemez olmuştu. Görünmiyen bir el tarafından itiliyormuş gibi ilerliyordu. Geçit başlangıçta çok dardı, sonradan genişledi. Bir yerde temiz hava gelmeğe başladı. Bir su sesi duydu. Acaba gizli bir akar su mu vardı?

Bir dönemeçten sonra bir mağara birdenbire karşısına çıktı. Küçük bir akar su kayaların üstünden dökülüyor, mağaranın başka bir yerinde gözden kayboluyordu. Korkusundan tir tir titreyen kızcağız mağaradan çıkacak bir yer bulmak için etrafı araştırdı. Ufacık bir delik bile göremedi. Ümitsizlikle suyun kenarındaki bir taşa oturdu, ama oturmasıyla korkudan yerinden fırlaması bir oldu. Elinin altında kaygan bir şey oynamış, bunu yılan sanmıştı. İp olduğunu anlayınca rahat bir nefes aldı

O anda elindeki fener söndü. Pili bitmiş olacaktı her halde. Neyse ki mağara çok karanlık değildi. Nereden geldiği belli olmayan hafif bir ışık vardı. Az sonra bunun kayalardan aşağı dökülen küçük çağlayanın olduğu yerden ortalığa yayıldığını farketti. Islanmayı göze alarak çağlayanın yan tarafından altına girdi. Sular çıkıntılı bir kayadan aktığı için ona pek fazla zarar vermiyordu. Çağlayanın en hafif akan bir yerinden öteki tarafına çıkması zor olmadı.

Önünde geniş, güzel bir manzara vardı. Fırtına durmuş, güneş çıkmıştı. Çam ormanlarını, çayırları, böğürtlen topladıkları yeri, kendi evlerini, yıkılmış kulübeyi kuşbakışı görüyordu. Altı sarp kayalıktı. Uzakta yengesiyle amcası yanlarındaki iki adamla deli gibi oraya buraya koşup duruyorlardı. Avazı çıktığı kadar bağırmağa başladı

Amcası koşa koşa kayalığın altına geldi. Aysun :

— Siz bana bakmayın. Emelle Ayten kulübe yıkılınca içerde kaldılar, hemen onları kurtarın, diye bağırdı.

Bir an gözlerini kapayarak o günün heyecanını, yorgunluğunu unutmaya çalıştı. Acaba evde kendisine hâlâ «Sıncap Kız» diyecekler mi, korkaklığı ile alay edecekler mi diye çok merak ediyordu.

Ay dedenin öbür yüzü

SEN ne dersin bu işe, Özcan?»

Dayısı bir dergideki resmi gösteriyordu. Resim, Ay'ın öbür yüzünün fotoğrafı idi.

Özcan: «Gördüm, dayı,» dedi, «hem dikkatle baktım. Şaşılacak şey, doğrusu Ama şunu da söyleyim ki, ben buna pek akıl erdiremedim.»

«Ya... Öyleyse ben sana anlatıvereyim, Özcan. Ama ilkin bir şey soracağım: Neden ay bize yüzünün hep aynı tarafını gösterir? Bunu hiç düşündün mü?»

«Daha pek küçük yaşımdan beri geceleri, hele tam tekerlek olduğu zaman, Ay Dedeyi seyretmek çok hoşuma gider. Parıl parıl yüzünün insan sımasını andıran hatları hiç değişmez. Bunu da bilirim. Ama neden böyledir? Orasını hiç düşünmedim.»

«Peki, ayın hareketlerini bilirsin, değil mi?»

«Evet geçen yıl okumuştuk. İki türlü hareketi vardır: 1) Kendi ekseni üzerinde döner, 2) Dünyanın etrafında dolanır»

«Güzel. Dolanma ve dönme süresi ne kadardır?»

«Dolanma süresi 28 gün. Kendi ekseni üzerinde dönüşü de... durun bakayım, kaç saatti? İyice hatırlayamıyorum.»

Dayısı: «Ben söyleyivereyim,» dedi: «O da 28 gün.»

«Şimdi ben de hatırladım; öyle ya o da 28 gündü.»

«O halde neden ayın bize hep aynı tarafını gösterdiğini anlamış olman lâzım gelmez mi?»

Ayın bize hiç görünmeyen yüzünün Lunik - III tarafından çekilen fotoğrafı

«Hayır, dayıcığım, anlamadım. Ayın dönme süresi ile bu halin arasında ne münasebet var?»

Dayısı: «Anlaşıldı, Özcan. Lâfı uzatmıyalım,» dedi, «Bunun münasebetini ben sana gosterivereyim»

Bulundukları salonun tam ortasında büyükçe bir tekerlek masa vardı. Bunun üstünde de, tam ortada, bir vazo duruyordu.

Dayısı Özcan'a: «Git, salon kapısının hizasından başla, şu masanın etrafını dolan, dönüp salon kapısının hizasına varınca dur,» dedi ve sözlerini şöyle bitirdi: «Yalnız şu noktaya dikkat et: Yüzünü hep masaya dönük tutacaksın, sağa sola bakmadan yan yan yürüyeceksin. Haydi başla!...»

Özcan kendisinden istenilen hareketi tarife tam uygun olarak yaptı ve kapı hizasına gelince durdu.

Dayısı: «Bak, Özcan» dedi, «bu hareketinle sen ayı temsil ettin; vazo da dünyayı temsil etmiş oldu. Ben sayıt tuttum: tam yarım dakikada hem masanın etrafında dolandın, hem kendi eksenin üzerinde döndün.»

Özcan: «Galiba yanılıyorsunuz, dayıcığım» dedi, «ben kendi eksenim üzerinde hiç dönmedim.»

«Döndün, Özcan, döndün Bak anlatayım da gor. Salonun kapısı önünde iken yüzün vazoya dönüktü, masanın ötesinde ne vardı?»

«Bahçeye bakan pencere.»

«Peki, şu yan odanın kapısı hizasına geldiğin zaman karşında masanın ötesinde ne vardı?»

«Duvarda ayna»

«Güzel. Penceré hizasına gelince, masanın ötesinde?...»

«Salonun kapısı.»

«Ya aynanın hizasında iken masanın ötesinde ne görüyordun?»

«Yan odanın kapısını»

«Şimdi dolanmaya başladığın yerde, salonun kapısı hizasındasın, karşında masanın ötesinde ne görüyorsun?»

«Bahçeye bakan pencereyi.»

«Tamam. Şimdi bana cevap ver: İnsan kendi ekseni üzerinde dönmeksizin dört tarafa dönebilir mi?»

Özcan: «Şimdi anladım,» dedi, «hem masanın etrafında, hem de kendi eksenimde dönmüş olduğuma şimdi iyice aklım erdi.»

Dayısı Özcan'ın sözlerini şöyle tamamladı:

«Ve yüzün hep masaya dönük olduğu için vazo da, meselâ canlı ve gözlü bir şey olsaydı, senin hep yüzünü ve ön tarafını görecek, ense tarafını ve sırtını hiç görmiyecekti, değil mi?»

Özcan: «Evet dayıcığım, öyle» dedi, «ay da dünya etrafındaki dolanması ile, kendi ekseni üzerinde dönmesi eşit sürede olduğu için onun yüzünün daima aynı tarafını görüyoruz, öbür tarafını göremiyoruz.»

Dayısı: «Bu böyle» dedi, «şimdi gelelim asıl konumuza» diyerek sözlerine şöyle devam etti:

«Geçen Eylül ayı içinde dünyadan roketle fırlatılan bir mermi ayın yüzünde önceden nişan alınmış olan bir noktaya yakın bir yere çarptı. Bu büyük bir başarı idi. Fakat bu seferki ondan çok daha büyük bir ilim ve teknik başarısı oldu. Dünyadan fırlatılan insan yapısı bir peyk ayın arka tarafından geçti ve geçerken ayın, dünyadan görülmeyen öbür yüzünün resimlerini fotoğrafla çekti, sonra bu resimleri radyo ile dünyaya gönderdi. Bu gördüğün işte o resimlerden birinin kopyasıdır. Bunu başaran peyk 127 santimetre boyunda kocaman bir topaç şeklindedir. Onun resmi de işte budur (her iki resmi bu sayfada görüyorsunuz). Ağırlığı 300 kilo kadar olan ve **Lunik - III** adı verilen bu peykin içi çeşit çeşit gayet dakik ilim âletleri ile sımsıkı doludur. Bunlar arasında fotoğraf makinası ile filmler ve dünyadaki merkezle işaretleşmeğe yarayan radyo düzeni gibi fennî cihazlar vardır.

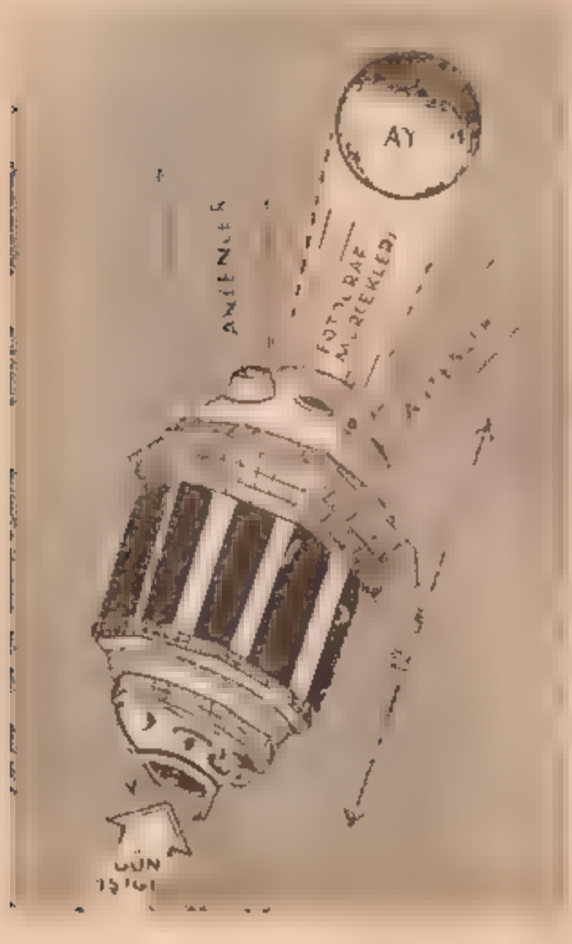

Lunik - III

«Lunik-III hem kendi eksêni üzerinde topaç gibi dönecek, hem de ayın etrafında dolanacak biçimde yapılmış ve ona göre makinalandırılmıştır. Ne kadar hızla gideceği, hangi gün, saat ve dakikada, dünya ile ay arasında hangi noktada bulunacağı, ayın öbür yüzünün resmini ne vakit çekip dünyaya vereceği önceden hesaplanmış ve peykin içindeki âlet ve cihazlar ona göre ayarlanmıştır. Bundan başka, dünyadaki merkezinden verilecek radyo dürtmeleri ile peykin seyrini, gerekirse, güdümlemek mümkün olduğu da söylenmektedir.

«İşte bu şartlarla hazırlanıp fezaya atılmış olan **Lunik - III** ayın arka tarafından geçerken, onun, bize hiç görünmeyen, öbür yüzünün resmini çekmiş ve bunu, meselâ New York'tan İstanbul'a radyo ile gönderilen resimler gibi, radyo ile dünyadaki merkezine vermiştir.

«Çekilen resme göre ayın öbür yüzü bize görünen tarafı kadar pürüzlü değildir.»

Özcan sordu: «Güzel ama ayın öbür yüzünün şeklini bilmenin faydası ne?»

Dayısı: «Bunun cevabını ancak **astronomi** denilen gök - ilmi bilginleri verebilirler» dedi, «Şimdiki halde asıl önemli olan cihet bu işin yapılabilmiş olmasıdır. Feza araştırmalarında bu pek büyük bir başarıdır. Dünya ile ay arasındaki 365 bin kilometrelik büyük mesafe ile bu iki kürenin birkaç türlü dönme ve dolanma hareketleri ve bunların ayrı ayrı hızları düşünülünce, yapılan bu işin, gerçekten, ne heybetli bir ilim ve teknik başarısı olduğu daha iyi anlaşılır.

«Muhakkak olan şudur ki, Özcan, milletlerin hayatı, her cihetten gittikçe genişleyen bir ölçüde, yüksek teknike dayanmaktadır; yüksek teknik ise ancak matematik, fizik ve kimya temelleri üzerine kurulabilir. Hepimiz bu gerçeği kafamıza iyice yerleştirmeli ve ona göre çalışmalıyız.»

Geçen kasım ortalarında çıkan ve merkezinden de doğruluğu bildirilen habere göre, Lunik - III ten artık hiçbir işaret gelmemektedir. Bu halden, bu sunî peykin bir meteora çarparak parçalanmış olduğuna hükmediliyor.

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Tutum Haftasında...

Karagözcük — Babacığım bu hafta Tutum Haftası.

Karagöz — Sahi, sahi, her yıl aralık ayında böyle bir haftamız vardır. Demek bir yıl daha geçti ha... Ne gibi hazırlıklar yaptınız, anlat bakayım?

Karagözcük — Öğretmen sınıfta, «Tutumlu olmak ne demektir?» diye sordu. Hepimiz bir şeyler söyledik.

Karagöz — Neler söylediniz bakayım, anlat, merak ettim.

Karagözcük — Bir arkadaşımız, tutumlu olmak, kıymet bilmektir, dedi.

Karagöz — Anlamadım, yani ..

Karagözcük — Yani, meselâ, elindeki eşyanın, elbisenin, pabuçların, kitapların, kalemlerin kıymetini bilen, onlara iyi bakan tutumludur, demek istedi

Karagoz — Çok doğru söylemiş bu kardeş... Hele bu zamanda her şey pahalı. Para kazanmak da kolay değil. Onun için herkes, elindeki eşyanın kıymetini bilmeli, onları hor kullanmamalı. Ama yalnız kendi eşyasının değil, kendisinin olmayan şeylerin de, meselâ sokakların, otobüslerin, tramvayların, sınıftaki sıraların, aptesanelerin de kıymetini bilmeli. Onları kirletmemeli. Onları bozup kırmamalı, yerlere tükürmemeli. Ağaçların, ormanların da kıymetini bilmeli. Onları kesmemeli, yakmamalı.

Karagözcük — Bir başka arkadaş da babacığım, tutumlu olmak, zamanını iyi kullanmaktır, dedi.

Karagöz — Aaa, bak bu da hoş bir cevap.

Karagözcük — Biz de pek beğendik bu cevabı... Arkadaşımız boş yere, yani kendisine, ailesine, çevresine faydalı olmadan geçen her dakika israftır, dedi.

Karagöz — Çok doğru... Aferin o arkadaşa

Karagözcük — Öğretmen bir hesap da yaptırdı. Dedi ki, meselâ, her gün boş geçen zamanlarınızın yarım saatinde iyi bir kitap okursanız, bakalım bir hesap edelim, yılda kaç sahife okumuş olursunuz?

Karagoz — Sahi, merak edilecek bir şey, nasıl yaptınız bu hesabı?

Karagözcük — Şöyle yaptık babacığım: Yarım saatte insan en azından beş sahife okusa, 365 günde 1825 sahife okumuş olur.

Karagoz — Ne diyorsun? 1825 sahife, az şey mi bu?

Karagozcük — Ya biz de şaştık babacığım. 50-şer sahifelik tam otuz altı buçuk kitap

Karagöz — Ya yarım saatte 10 sahife okursa? O vakit ne olacak? O vakit 3650 sahife, yani 50-şer sahifelik tam 73 kitap... Oysa ki, sen, yılda 5 kitap bile okumuyorsun... Anla bak ne kadar kaybediyorsun...

Karagozcük — Çok haklısın babacığım. Bundan sonra günde en aşağı beş sahife okumaya ahdettim.

Karagöz — İnşallah sözünü tutarsın...

Karagözcuk — Görürsün babacığım, tutacağım. Sen yalnız kitap almak için para yetiştirmeğe bak!

Karagöz — Okuması senden, parası benden! Başka ne dediler bakayım,

Karagozcük — Bir başka arkadaş da babacığım, tutumlu olmak, para biriktirmektir, dedi.

Karagöz — Bak bu da doğru. Atalarımız, tevekkeli, damlaya damlaya göl olur, dememişler. Küçük yaştan paranın da kıymetini bilmeye alışmak çok iyi bir şey.

— Arkası 49. sayfada —

Bilmeceler

● **Hiçbir zaman baş aşağı çeviremiyeceğiniz şey nedir?**

Cevap: Top.

● **Hangi yarışta yerde bir adım bile atılmaz?**

Cevap: Yüzme yarışı.

● **Hareket etmeden hem yukarıya çıkan, hem aşağıya inen şey nedir?**

Cevap: Merdiven.

● **Hayvan hastalıkları içinde bir zürafanın boğazının ağrımasından daha kötü bir şey var mıdır?**

Cevap: Kırkayağın ayaklarının ağrıması.

● **Zürafanın boynu niçin çok uzundur**

Cevap: Başı gövdesine çok uzaktır da ondan.

● **Size ait olduğu halde sizden çok başkalarının kullandığı şey nedir?**

Cevap: Adınız.

Cambaz Maymun

TİNKER, sirkin en küçük maymunuydu. Kafesinin içinde yüksekçe bir yere çıkmış, uslu uslu oturuyordu. Pırıl pırıl parlayan gözleriyle uzun kıvrık kuyruğu olmasa, herkes onu kahverengi bir tüy yumağı sanacaktı

Duruşundan pek belli olmuyordu ama, Tinker neredeyse üzüntüsünden öleceğti. Ormanda avcılara ilk yakalandığı anda çok korkmuştu. Avcılar onu ağaçların tepesindeki evinden, yurdundan uzaklaştırmışlar, getirip bu sirke satmışlardı. Gemide deniz tutmuş, çok hasta olmuştu. Şimdi de annesini, kardeşlerini özlüyordu. Kafeste tek başına oturuyor, her gün bir sürü insan kendisini seyrederken çok utanıyordu

Belki onun da öteki maymunlar gibi yapacak bir işi olsaydı, sirkte bu kadar canı sıkılmıyacaktı. Diğer maymunlar temsillerde yer alıyorlardı. Kimisi ata biniyor, kımısi palyaçolarla beraber çocukları eğlendiriyordu.

Sirk, şehirden şehire geziyordu. Günler geçtikçe Tınker'in canının sıkıntısı azalmaya, etrafındaki parlak ışıkları, gürültülü kalabalığı sevmeye başladı. Kafesini daima çok temız tutuyorlar, bol bol yiyecek veriyorlardı : Muz, portakal, tatlı, patates, süt. O da kendisine bakan çocukları elinden geldiği kadar eğlendırmeğe çalışıyordu. Kafesinde atlayıp zıplayarak maskaralıklar yapıyor, sonra da salıncağına binerek el çırpıyordu.

Bir gün akşam üstü yine böyle çocukları eğlendirirken yaptıklarına dıkkatle bakan Dan Amca'yı gördü Oyun başlayıp bütün kalabalık büyük çadıra gidince sirk müdürü palyaço Toto'yu çağırarak :

— Artık Tınker'i oyunlara sokalım, dedi, çocuklar ondan hoşlanıyor. Yarın sen onu al, ata binmesini öğret! .

Ertesi günü Toto, Tinker'in kafesinin kapısını açtı. Maymunu kucağına aldı, boynuna bir tasma geçırdı. Bır de uzun zincir takarak sirkın gosterılerinin yapıldığı büyük çadıra gotürdü. Onu bir ata bındırdi. At koşmaya başladı. Toto tasmasından tuttuğu zaman maymun sessiz sedasız oturuyordu ama, adam elini çeker çekmez bağırmaya başlıyordu

İki hafta boyunca her gün böylece Tinker'i büyük çadıra gotürüp ata bındırdiler. Korkaklığı bir türlü geçmedı. Nıhayet Toto, Dan Amca'ya :

— Bu maymun ata bınmesini öğrenemiyecek, diye haber verdi. İsterseniz onu palyaçoların oyununa sokalım

Tınker bu sefer de dığer maymunlar gıbi zıplayıp sıçramak, takla atmak, dansetmek istemedi. Toto yine Dan Amcaya gıtti.

— Korkarım ki, biz bununla boşuna uğraşıyoruz, dedi. Hiçbir şey beceremiyor

— Öyle ise Tinker'i bugün bir de temsıl zamanı çadıra götür. Bakalım ne yapacak, bır denemiş oluruz.

Toto Tinker'e yeşil bir kadife ceket giydırerek büyük çadıra götürdü. Bir yere oturtup zincirini de oraya bağladı.

— Bu sana verılen son fırsat, gözünü aç, dıyerek uzaklaştı.

Davullar Tinker'in kafasının içinde güm güm ötüyordu. Orkestra trapez hareketlerine uyacak bır vals çalmaya başladı. İki adamla bir kadın ortaya çıktı. Seyirciler onları çılgınca alkışlarken bir taraftan da, «Yaşa-

sın trapez kartalları» diye bağırıyorlardı.

Trapez kartalları çadırın en tepesinde trapeze asılmış sallanıyor, havada taklalar atıyor, bir trapezden atlayıp başka trapezlere tutunuyorlardı. Tinker heyecandan yerinde duramaz olmuştu. Bu, tam onun aradığı bir işti. Küçük kara elleriyle gözlerini kapatarak hayallere daldı. Öne arkaya sallanıyor, trapeze asılarak uçar gibi oradan oraya gidiyor, bazan başı çadırın tepesine değecek gibi oluyordu.

Palyaçolarla beraber ortaya çıkma sırası gelince ne olduğunu anlıyamadı. Birdenbire kendisini büyük kalabalığın önünde buldu. Bağırıp çağırıyor, el çırpıyorlardı. İçinde öyle müthiş bir yalnızlık duyuyordu ki... Şaşkın şaşkın etrafına bakındı. Toto'yu görünce koşup kucağına çıktı. Korkudan titriyordu.

Maymunu yine kafesine kapattılar. Oraya girince korkusu geçmiş, rahatlamıştı. Toto biraz ileride Dan Amca ile konuşuyordu.

— Bu hayvanla boşuna uğraştık. Korkağın biri.

— Haklısın Toto, ben bunu daha önce anlıyamamıştım. Çok çevik ve neşeli görünüyordu. Yine kafeste dursun da bir müşterisini bulursak satarız

Bu sözler Tinker'ın çok gücüne gitti. Onlara havada sallanma numaraları nasıl yapılır gostermek istiyordu. Ama kapı sımsıkı kapalıydı.

Bir sabah sirkin vagonları boşaltılırken kafesin üstüne ağır bir şey düştü. Parmaklıklardan birini hafifçe eğrilmiş görünce Tinker'in gözleri parladı. Sabırsızlıkla havanın kararmasını bekledi. Büzülüp eğrilen demirlerin arasından geçmeye çalıştı, ama bir türlü oraya sığamadı.

Bunu yapamadığı için ertesi günü çok üzüntülüydü. Dan ile Toto'nun şöyle konuştuklarını duyunca üzüntüsü bir kat daha arttı

— Artık Tinker'i elden çıkaralım. Güneş Sirki iyi bir ayı vererek yerine maymun almak istiyormuş.

Adamlar uzaklaşınca Tinker yine kafesin kenarına geldi. İyice sıkışırsa eğrilen yerden geçebilecekti. Omuzları çok acımıştı ama, o bunu duymıyacak kadar telâşlıydı. Dışarı çıkınca kimseye görünmeden büyük çadıra doğru ilerledi. İçerde bir yere saklandı. Tam bu sırada bir ses duydu :

— Tinker, Tinkeer! Nereye gitti bu hayvan? Tinker gelsene!...

Bunlar Toto ile Dan Amcanın sesleriydi. Tinker bulunduğu yerden çıkmadığı için onu göremediler. Çekilip gittiler. Çadırdan çıkarlarken şunları söylüyorlardı :

— Onu mutlaka bulmalıyız. Güneş Sirkinin göndereceği adam ayıyı temsilden sonra getirecek.

Çadırın içinde hiç kimse yoktu. Bir saat sonra temsil başlıyacağı için ipler, trapezler, merdivenler kısacası her şey hazırdı. Sanki bütün çadır Tinker'indi. O anda ona kimse karışamazdı. Ormanda olduğu gibi serbest kalmıştı. Trapezlere çıkan iplerden birine tutundu. Bir saniyede tavana yakın küçük bir platforma yerleşti. En yakın trapezi tutarak havada sallanmaya başladı. Kendisini rüyada sanıyordu.

Temsil zamanı yaklaşınca platformun bir köşesine saklandı. Trapez kartallarının ortaya çıktığını bildiren müziği duyar duymaz hemen bir trapeze tutundu. Kalbi küt küt atıyordu. Çok küçük olduğu için hiç kimse ona dikkat etmemişti. Zaten herkes, seyircileri selâmlıyan trapez kartallarına bakıyordu. Bunlardan biri platforma çıktı. Aynı trapezde bir adamla bir maymunun sallanması herkesi hayrete düşürdü

İlk şaşkınlık geçince bütün seyirciler, hattâ Trapez Kartalları bile bizim Tinker'e bakmaya başladılar. ömürlerinde böyle bir cambazlık görmemişlerdi. Tinker sallanırken vücudunu büküyor, dönüyor, taklalar atıyor, trapeze tek eliyle, tek

Mehmet Ali & Akşamsefası

BEŞİKTE...

Anne beşikteyim sanki,
Sallanır sallanır beşik.
Bir görünür
Bir görünmez,
Dağbaşları mavilikten,
Sallanır sallanır beşik.

Ağaçların yaprakları,
Gelinciği çayırların
İner çıkar, gider gelir,
Yavaş,
Aşağı, yukarı,
Sallanır sallanır beşik.

Uçurtmalar bu boşlukta
Yellerle yellerle durur,
Çiçekler dünkü masaldan
Düşlerle düşlerle
Açar,
Sallanır sallanır beşik.

Anne herkes hem yakında,
Hem uzakta anne her şey,
Çarşı
Pazar
Gece gündüz,
Sallanır sallanır beşik.

Uykusu var mı göklerin
Suların
Kuşların şimdi,
Şimdi gözlerimi örttüm,
Şimdi yanında gibiyim,
Sallanır sallanır beşik.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

Mehmet Ali & Akşamsefası

ayağıyla, hattâ sadece kuyruğuyla bile asılıyordu. Bir trapezden diğer bir trapeze atlarken çocuklar heyecanla bağırışıyordu. Herkesin nefesi kesilmiş gibiydi. Trapezlerin altında ağ yoktu. Her an küçük maymun yere düşüp parça parça olacak diye korkuyorlardı. Ama O bunlara hiç aldırmıyordu. Sanki ormanda geçirdiği günleri yeniden yaşıyordu. Ne iyi etmişti de o zaman boş durmamış, ağaçlardan aşağıya sarkan sarmaşıklara tutunarak Trapez Kartallarının bile yapamıyacağı bu numaraları öğrenmişti. Tinker'i aşağıya indirmeselerdi, o saatlerce yukarıda kalacaktı. Yere inince :

— Halka selâm ver Tinker, dediler.

Tinker birkaç kere zıpladı. Küçücük ellerini çırptı. Çadır alkıştan yıkılacak gibi oluyor, çocuklar, «Maymunu isteriz» diye bağırışıyordu. Toto, hayvanı kucağına alarak dışarıya çıkardı.

Çadırın kapısında Dan Amca duruyordu. İçerdeki alkışları, duyunca merak ederek ne olduğunu anlamıya gelmişti. Tinker'i Toto'nun elinde görünce pek sevindi :

— Bu yaramazı yakaladın ha, dedi. Güneş Sirki ayıyı yolladı. Tinker'i tam zamanında bulmuşsun. Adam dışarda bekliyor.

Palyaço hayretle :

— Dan, senin olanlardan haberin yok mu? diye sordu. Deminki alkışı duymadın mı?

— Duydum, ne olacak?

— Hiç öyle bir numara kaçırılır, başka sirke verilir mi? Tinker'ın yaptıklarını görecektin. Trapez Kartallarını bile geçti. Çocuklar bayıldılar.

Sirk müdürü duyduklarına bir türlü inanamıyordu.

— Ama program bozulmuş, dedi.

— Zarar yok. Halk beğensin de, bugünkünü özel proğram sayarız.

— İyi düşündün. Tinker gibi bir maymunu elimizden kaçırmamalıyız. Ayıyı hemen gönderirim. Dünyaca meşhur Maymun Cambazlar Kıralı Tinker. Afişlere böyle yazsak ne dersin?

— Mükemmel!...

Tinker bundan sonra iki adamın ne konuştuğunu pek anlıyamamıştı. Ama zamanla onların düşündükleri gerçekleşince bütün planlarını öğrenmiş oldu. Her temsile katılmaya, adı dillerde dolaşmaya başladı. Artık ormanlardaki evini özlemiyen bu akıllı maymun dünya çocuklarını eğlendirmek için hâlâ sirklerde görülmemiş trapez numaraları yapmaktadır.

S. ÖZİN

Palamuttan Oyuncaklar

TRAFİK FENERİ:

Kendinize böyle bir oyuncak yapmak isterseniz palamutların üstündeki kapsullerden dort tane alın. İkisini kırmızıya, ikisini yeşile boyayın. Sonra bunları ince bir sopanın ucuna yapıştırın. Sopayı bir yere dikin.

PİPO:

Bir palamudun üst tarafını kesin, içini çıkarın. Yalnız kabuğu kalsın. Buna bir kibrit çöpü saplayın. Piponun içine tütün yerine sarı kâğıt parçacıkları doldurun.

TOPAÇ:

Palamudun üst tarafından dikine bir yorgan iğnesi batırarak bir delik açın. Sonra bu deliğe bir kürdan veya ince bir kibrit çöpü geçirin. Artık topacı çevirebilirsiniz.

İĞNE:

Bu palamut iğneyi yaparsanız annenize armağan edin. İki palamudu kapsullerinden birbirine yapıştırın. Uzunca bir yarık açarak içine küçük bir çengelli iğne yapıştırın. Palamutların üstüne vernik veya renksiz tırnak cilâsı sürerseniz parlak olur.

BEBEK:

Palamudun kapsülünü çıkarmadan bir tarafına bebeğin yüzünü çizin. Gövde kapsülsüz bir palamuttan olur. Yorgan iğnesiyle başın tam altına ve gövdenin de üstüne birer delik açın. Deliklere kürdan veya çöp geçirerek başı gövdenin üstüne oturtun. Kollarla bacakların yerine de böyle çöpler takın. Sonra da elbisesini hazırlayın.

KOLYE:

Palamutları kalın bir ipliğe dizerek bir kolye yapabilirsiniz. İsterseniz palamutları renkli renkli boyayın. Daha güzel olur.

SÜRPRİZLİ EVLER

Yapacağınız bu ev resmini arkadaşlarınıza gösterip onları şaşırtmaya çalışın.

Resmi daha büyük olarak bir kartona çizin ve güzelce boyayın. Pencerelerin pancurları ile kapı kapalı olsun Sonra bunları açılacak şekilde makasla kesin. Noktalı çizgilerin üzerinden katlayın. Evi en dış kenarından da keserek biraz daha büyük bir kâğıda yapıştırın. Kapı ve pancurları açın, içine insan resimleri çizin. İsterseniz başka bir yerden keseceğiniz resimleri oraya yapıştırın. Bu iş bitince kapı ve pencereleri kapatın. Bunlar açıldığı zaman altından resim çıkması herkesin hoşuna gidecek.

★ Abonen bittiyse, hemen yenilemeği unutma ★

PARA AĞACI

Kumbaranızı bankaya götürüp açtırmadan içinde kaç para olduğunu bilmek isterseniz kendinize bir para ağacı yapın. Bir kartonun üstüne büyük bir ağaç resmi çizin. Dallarını ayrı ayrı gösterin. Renkli kâğıtlardan 5, 10, 25, 100 kuruş büyüklüğünde paralar kesin. Bunların üstüne kaç kuruş olduklarını yazın. Kumbaranıza para attığınız zaman yaptığınız kâğıt paralardan o kadarını ağacın dallarına yapıştırın. Zaman geçince ağaçtaki paraları toplarsanız kumbaranızda ne kadar para olduğunu öğrenirsiniz.

★

MİSAFİRLERİNİZ İÇİN

Arkadaşlarınızı evinize davet ettiğiniz zaman önceden acayip şekilli sandviçler hazırlayarak onlara ikram edersenız hoş bir sürpriz olur.

İnce ekmek dilimlerini yuvarlak şekilde kesin. İki dilimi üstüste kapatıp içine tereyağı sürün, peynir, salam v s. koyun. Üstüne bir insan yüzüne benzeterek zeytin, kuru üzüm ve reçelden göz, ağız, burun yapın. Göz ve ağız yerlerini oyarak da gülünç bir surat yapabilirsiniz.

★

BEBEK TERLİĞİ

Kalın kartonla ince lâstik kullanarak bebeğinize güzel bir terlik yapabilirsiniz. Bebeğin ayağını kartona bastırarak kurşun kalemle etrafını çizin. Sonra makasla bundan iki tane kesin. Şekilde gördüğünüz gibi her iki yanına ikişer çentik yapın. Lâstikleri bu çentiklerden geçirerek ayağın üst tarafına gelen yerde bağlayın. Süslü olması için lâstiğin üstüne bir de kordele takın.

★

AYNAYA BAKARAK ŞEKİL ÇİZMEK

Aynada her şeyin olduğu gibi göründüğünü bilirsiniz ama, bazan sizi ne kadar yanıltığını, şaşırttığını düşünmemişsinizdir.

Masada otururken önünüze çok kalın bir kitap ve bunun tam arkasına bir kâğıt koyun. Kitap kalın olduğu için oturduğunuz yerden kâğıdı göremiyeceksiniz. Bunun arkasına, baktığınız zaman içinde kâğıdın aksini görebileceğiniz şekilde bir ayna koyun.

Elinize bir kalem alarak kolunuzu kitabın sağ tarafından dolaştırın. Kâğıdı göremediğiniz halde aynaya bakarak bir kare şekli çizmeğe çalışın. Karenin köşegenlerini de çizin. Başlangıçta bu iş size çok zor gelecek. Eliniz alışınca yazmayı deneyin. Bakalım düzgün yazabilecek misiniz?

BİLMECELER

★ **Çok defa üzerimde bir hayvan derisi vardır, ama hayvan değilim. Yaprağım vardır, ağaç değilim. Dilim yoktur, yüzume bakanla konuşurum. Söyleyin ben neyim?**

C e v a p : KİTAP!...

★ **Biz birbirimizi çok seven iki kardeşiz. Ama «evet» de desek, «hayır» da desek birbirimizden derhal ayrılırız. Söyleyin biz kimiz?**

C e v a p : Alt ve üst dudak!...

BİRİNCİ SINIFTA

Öğretmen — En çok hangi çiçeği seversin?

Güler — Krizantem.

Öğretmen — Tahtaya yaz bakayım.

Güler — Vazgeçtim öğretmenim. Gülü seviyorum.

★

Öğretmen — Brezilya'da diğer ülkelerden daha çok ne var?

Öğrenci — Brezilyalı...

PERU'DA KARNAVAL

— Bu boya ne renk?

Küçük Esteban'ın avucunda koyu renkli bir toz vardır. Kara gözleri sevinçle parlamaktadır. Perulu Esteban ile kızkardeşi Rosita, Arequipa şehrinin ortasında kurulan bu büyük pazarda istediklerini bulabilirler. Toz halindeki renk renk boyalara dikkatle bakarlar.

Satıcı koyu renkli tozun üstündeki etiketi okur :

— Yeşil, diye cevap verir. Esteban'ın da istediği budur.

— Bu yeşilden biraz verin, der. Ayrıca kırmızı, mavi, sarı...

Pazarda dolaşmağa çıkmış bir turist çocukların ne aldığını merak eder. Boyaların neye yaradığını satıcıdan sorar. Adam gülümsiyerek :

— Karnaval gününe kadar sabredın, o zaman göreceksiniz, diye cevap verir.

Çocuklar maskelere, takma burunlara, karton şapkalara, serpantinlere, balonlara da bakarlar. Bunların hepsi karnaval dolayısıyla satışa çıkarılmıştır. Rosita :

— Artık eve dönelim de «kaskaron» yapalım, deyince iki kardeş elele tutuşup pazardan çıkarlar.

Bütün Perulu çocuklar karnaval gelmeden kaskaronlarını hazırlarlar. Bunu yapmak için yumurtaları bir ucundan deler, akını, sarısını akıtırlar. İçine konfeti doldururlar, deliği zamklı kâğıtla kapatırlar.

Karnaval bizim kış aylarına raslar. Ama Peru Güney Amerika'da, yani güney yarım kürede olduğu için bizim kışımız onların yazıdır. Okullar tatildir. Çocuklar karnavala hazırlanmak için bol bol vakit bulurlar.

Arequipa, Peru'nun en büyük şehirlerinden biridir. Nüfusu 120.000 dir. Şehirdeki binaların çoğu beyazdır. Etrafını çevreleyen bahçeler, tarlalar o kadar yeşildir ki, birçok kimseler burasını zümrütlerin ortasındaki bir elmasa benzetirler. Şehir aslında sönmüş bir volkan olan, El Misti Dağının eteğinde kurulmuştur.

Karnaval günü sokaklarda parlak bir geçit töreni yapılır. Süslü arabalar herkesin hoşuna gider. Birçok kimseler acayip kıyafetlere girerek dolaşırlar. Yüzlerine maskeler takarlar. Bazıları bandonun çaldığı oynak havayı duyunca oynamaktan kendini alamaz.

Bu gösterilerden sonra asıl eğlence başlar. Halk akın akın Plaza de Armas'a giden yollara dökülür. Burası şehrin ortasında palmiye ağaçlarının gölgelediği bir parktır. Erkek çocuklar buraya toplanır. Ellerindeki sepetler «kaskaron» doludur. Ama bu kaskaronların içinde konfeti değil, renkli sular vardır. Çocuklar pazardan aldıkları boyaları bu iş için kullanırlar.

Parkın yanındaki evlerden birinin balkonuna iki çocuk çıkar. «Dank» diye bir ses duyulur. Çocuklardan birinin kafasında bir kaskaron patlamış, yüzü masmavi olmuştur. Tabiî o da boş durmaz. Arkadaşına bir kaskaron savurur, gömleğini pembe pembe lekeler. Ellerinde başka şeyler de vardır. İçi sarı su dolu bir kesekâğıdı aşağıya, birbirlerine kaskaron savuran oyuncuların başına yağmur gibi iner. Kırmızı suyla doldurulmuş bir balon havada patlayınca sarılar turuncuya döner.

★ Doğan Kardeş'i seven onu yayar ★

Kabakulak

MURAT uyandığı zaman sağ alt çenesinin yukarı kısımlarının şişmiş olduğunu gördü, annesine koşarak :

— Anne bak yüzüm şişmiş, acaba bir böcek mi ısırdı? dedi.

— Dur bakalım evladım, korkacak bir şey yok, örumcek veya böcek ısırsa bir kızarıklık olurdu. Her halde dişlerindedir. Okul çantanı bırak da dişçiye gidelim, o bir görsün.

Anne oğul erkenden diş doktoruna gittiler. Dişçi, Murat'ın dişlerine teker teker baktı. Hattâ bir kısmının filmini aldı ve dişlerde bir hastalık bulamayınca

— Kabakulağa benziyor, bir doktora götürün, dedi.

Bana geldiler. İlk işim ateşini kontrol etmek oldu.

— Ooo, Hanımefendi! Çocuğun ateşi otuz sekiz derece, bu halde dolaşılmaz. Hastalık bir ihtilât yapabilir.

— Peki doktor bey, teşhisiniz nedir?

— Kabakulak hanımefendi.

— İyi ama, dün akşama kadar hiçbir şeyi yoktu, yemeğini yedi. Hattâ hocalarının verdiği ödevleri geç saate kadar hazırladı. Kabakulak, çene altını böyle birdenbire şişirir mi?

— Evet... Kabakulak çok bulaşıcı bir hastalıktır. Muhakkak bir arkadaşından almıştır.

Sonra Murat'a sordum :

— Oğlum, on beş, yirmi gün önce sınıfta böyle kulağının altı şişen kimse oldu mu?

— Kabakulak olduğunu bilmiyorum ama, Doktor amca, geçen hafta önümdeki sırada oturan Yılmaz'ın da yanağı böyle şişmişti. Sonra okula gelmedi. Hâlâ da gelmiyor.

— Gördünüz mü, o da kabakulak. Murat bu hastalığı arkadaşından aldı demek. Kabakulak hastalığını meydana getiren virus cinsi mikroplardır. Hastadan sağlam kimseye tükrük damlacıkları, hattâ defter, kalemle bile geçebilir. Çünkü mikrop tükrük damlacıklarında dort gun yaşayabilir. Vücuda giren mikrop, on beş, yirmi günlük bir kuluçka devrinden sonra hafif bir kırıklık, ürperme, baş ağrısı, ateş ve nihayet, ya tek taraf, ya da her iki çene altı bezlerinin birden şişmesiyle kendini gösterir. Bu hastalığı Milâttan önce meşhur Hipokrat Hekim çene altı bezlerinin cerahatsiz şişmesi diye tarif etmiştir. Yüz bazen aydede gibi yusyuvarlak olur, şişlik bir, iki gun içinde kendiliğinden iner.

— Şimdi ne yapacağız doktor bey?

— Gayet basit hanımefendi. Çocuğunuzu yirmi bir gün okula göndermiyecek, fazla ayakta dolaştırmıyacak, vitaminli, piramidonlu, aspirinli ilâçlar verecek, gargaralar yapacaksınız.

Murat yirmi bir gün evde kaldı. Yüzünün şişi bir, iki günde indi, ateşi düştü, gitmediği günlerin derslerini daha çok çalışarak arkadaşlarından geri kalmadı.

Dr. Kâmran ŞENEL

Su oyunları böylece devam eder. Bunlar, çocukları soğuk kar topundan daha çok eğlendirir. Bazı büyükler de çocukların coşkun şenliğine katılır. Balkonlara taslarla, kovalarla renkli su çıkarılır. Sudan, boyadan göz gözü görmez.

Acar delikanlılar bir kamyona dolarak parka gelirler Bir tulumba ile balkonlara mor su sıkarlar. Su bitince aşağıdakilerin üstüne konfeti serperler. Renk renk boyanmış elbiselerin üstüne düşen bu kâğıt benekler çok göz alıcıdır.

Akşam olunca herkes bu gülünç kılıklarla evine döner. Gece danslara yeni eğlencelere katılmak için üstlerini değiştirirler.

Esteban'la Rosita eve gelince doğru aynaya koşarlar. Üstlerinde olmayan renk yoktur. Anneleri elbiselerini değiştirip kolayca çıkan bu boyaları yıkamalarını söyler, ama onlar çok hoşlarına giden kılıklarından bir türlü vazgeçmek istemezler

— Karnaval yılda bir kere geliyor. Ne olur biraz daha böyle dolaşalım, derler

Çevıren : Semra ÖZİN

TUZAK
Bir şey görüyor musun ?
Bir sarı yıldız
Buraya bakın çocuklar. Nerelerdeydiniz?
Tabii toplantıya geleceğiz.
Güzel
Bu işte mutlaka bir hainin parmağı var

Bana da öyle geliyor. Dur bakalım ben onun hakkından geleceğim.
Ama nasıl ?
Belki teleskopla bir şeyler görebiliriz.
Düşmanını teleskopla bulamazsın.
Ah! İşte! Tamam!
Ne oluyor Allah aşkına ?
Aradığımız iki duşman Avcı başı ile Kurnaz Tilki.
Dur bakayım.
İşte onlar! Yine bir tuzak hazırlıyorlar. Hem de Karabayır'da.
Karabayırda mı ?
Koş
meydana

Hep bu yoldan gecerlerdi
Kimse yok. Belki ilerde rastlarız. Koşalım
1 Km. KARABAYIR
Arkadaşlarımızı çabucak bulmalıyız.
KARABAYIR 1/2 Km.
Yoksa duşmanların eline geçecekler.
Az sonra
Karabayır'a yaklaştık. Hıç ses çıkarmadan, ayaklarımızın ucuna basa basa yürüyelim
Suss!
Ağı oraya bağladın değil mi, Avcı başı?
Herşey hazır iki kardeş
Ormandaki bütün hayvanları hayvanat bahçesine satınca zengin olacağız
Hah, hah! İyi ki bu akşam burada toplanacaklar. Hepsini birden yakalıyabileceğiz
Çok güzel bir plân yapmışım. Bir iki hayvanı yakalayıp hapsedince bak nasıl hepsi birden toplanıyor.
İyi akıl ettin. İşte burada toplanıp konuşacaklar
Ben bu ipi çözeceğim, sen de karşı taraftakini.
Böylece kapan kısılacaklar
Nm
Gördün mü şimdi başımıza gelenleri. Mutlaka bir ses yapmalıyız.
Acaba ne yapsak?

Yakaladıkları hayvanları şuraya kapatmışlar.
Vay, insafsızlar.
İşte kunduz kardeşler orada. Onlar çok işimize yarayacak.
Acele edelim
Yaşasın, kurtulduk!
Avcı başı anahtarı masanın üstünde bi-
Düşmanlarımızın hakkından geldikten sonra sizi oradan çıkaracağız
Sonra
Sen sit ipi, sen de oradakini kemirip koparacaksın, anladınız mı? Bizim için kurdukları tuzağa yine kendileri
NASIL?
Sizi aptallar sizi! Şimdi gelin de bütün hayvanları yakalayın
Sizden kim kor kar?
Plânımızı bozarsınız ha!

Ne oluyor ? Nereye gittiler ?
Kunduz kardeşler
Cabuk ipleri tutun
Toplantı bitti artık Şimdi eğlenen
PAAT.
PAT..
Doğru, en çok onlar eğleniyor
son

BEKLENEN KAHKAHALAR

BİR AVUSTRALYA MASALI

AĞAÇLARIN arası gayet sık sarmaşıklarla kaplı bir Avustralya ormanında bir Çenkkuşu yaşıyordu. Bir gün toprağı eşeliyerek yiyecek iyi bir şey buldu. O sırada bir kurbağa gelerek :

— Günaydın arkadaş, dedi.

Çenkkuşunun bulduğu yiyeceği kendisiyle paylaşacağını umuyordu. Ama kuş buna yanaşmayınca :

— Dün ben seni yemeğe çağırmıştım, dedi. Bugün de sıra sende. Bir lokmacık olsun bana da ver

Çenkkuşu ne kadar açgözlü olduğunu belli etmek istemediği için :

— Hay hay, diye cevap verdi. Buraya gel, sen de ısır

Kurbağa :

— Biliyorsun ki, ben o dala çıkamam, diye soylendi Kanadım yok

Kuş etrafına bakınarak yakındaki bir daldan aşağıya doğru sallanan bir sarmaşık gördü.

— Şu sarmaşığa tutun, dedi. Ben seni buraya çekerim.

Yiyeceğini bir yere koyarak gagasıyla sarmaşığa asıldı. Kurbağa sıkıca tutunmuştu. Arkadaşının bulunduğu dala atlamağa hazırlandığı sırada kuş birdenbire sarmaşığı bıraktı. Zavallı kurbağa sırt üstü yere düştü. Ayakları havaya dikildi. Çenkkuşu onun haline kahkahalarla gülerek alay etti. Sonra da kurbağanın gözünün önünde hepsini tek başına yiyip bitirdi.

Kurbağa kızgınlığından ne yapacağını bilmiyordu. Biraz sonra :

— Bana çok kötü bir oyun oynadı. Ben ona göstereceğim, diye kendi kendine söylenerek derenin yolunu tuttu. Çenkkuşu bu dereden su içerdi. Kurbağa suyun kenarına oturup yudumlamaya başladı. İçtikçe içiyor, karnının şişmesine aldırış etmiyordu. Derenin suyu azaldı, çekildi, kupkuru oldu. Neredeyse patlayacaktı ama kibirli çenkkuşundan öcünü alacağı için çok sevinıyordu.

İşler düşündüğü gibi oldu. Çenkkuşu susayınca derenin başına geldi. Bir damla su bile kalmamıştı. Susuzluktan yanıyor, kıvranıyor, aklını kaçıracak gibi oluyordu. Bütün suyu kurbağanın içtiğini anlamış, yaptıklarına bin kere pişman olmuştu, ama artık iş işten geçmişti. Kurbağa bütün yalvarıp yakarmalarına cevap vermiyordu.

Yalnız Çenkkuşu değil, ormandaki diğer hayvanlar da onun yaptığı terbiyesizliğin cezasını çekiyorlardı. Birer birer kurbağaya giderek suları geriye boşaltması için yalvardılar.

— Aman kurbağa kardeş, dediler, Çenkkuşu yaptıklarına pışman oldu. Bak o da senden af diliyor. Ne olursun suları karnından çıkar.

Kurbağa inatçı bir hayvandı. Kendisine yalvaranlara acımıyordu. Bunun üzerine ormandaki hayvanlar toplanarak aralarında bu işe bir çare bulmağa karar verdiler. Bir tanesi :

— Öyle karnını şişirmiş, somurtup otururken ne kadar komik olduğunu bir görse kendi haline gülmekten bayılır. Sular da ağzından dışarı akar, dedi.

Hepsi bu fikri beğendiler. Yalnız kendisini goremediği için onu başka bir şekilde güldürmeğe çalışacaklardı. Başına toplanarak bir sürü maskaralıklar yaptılar. Kurbağa kolay kolay güleceğe benzemiyordu. Yılan balığını da çağırdılar. Kuyruğunu yere dayayarak başını ve gövdesini havaya kaldırdı, oynamaya başladı. Eğilip büküliüyor, o kadar acayip şekillere giriyordu ki, en sonunda kurbağanın dudakları kıpırdadı. Gülmemek için kendisini zor tutuyordu

— Hah, hah, hah!...

Ağzı iyice açılmıştı. Kahkahalarla güldü, güldü, güldü. İçinden fışkıran sular dereyi doldurdu.

— Keşke aptalca somurtacağıma çoktan kahkahayı atsaydım. Kendimi tuta tuta işte böyle oldu, diyordu.

Artık hiç kimse onu dinleyecek halde değildi. Bütün hayvanlar derenin başına üşüşmüşlerdi.

HAKVEREN AMCA

BİR İSPANYOL MASALI

BİR çiftçinin güzel ve çalışkan bir karısı varmış Köyde kimse bu kadın kadar iyi inek sağamaz, lezzetli yemek pişiremez, kimse onun gibi güzel giyinemezmiş.

Böyle bir karısı olduğu için adam her ne kadar memnunsa da kadının onu üzen büyük bir kusuru varmış. Meselâ çiftçi, «Bugün çarşambadır» dese, kadın, «Hayır, perşembe» diye cevap verir, çiftçi, «Komşunun tavuğu 10 tane civciv çıkarmış» diye haber verse o hemen, «Hayır, 12 tane» diye diretir, çiftçi çarşıdan bir öküz satın alsa ya zayıf, ya pahalı bulur, çiftçi traktörü yağlamak istese onu bırakıp arabayı yağlamasını söyler, kısacası kocası ne yapsa, ne söylese ya beğenmez, ya da aksini öne sürermiş. Fakat çiftçinin sonsuz bir sabrı olduğundan için için, «Nasıl olsa bir gün bana hak verir» diye düşünerek karısı kavgaya başlayınca hemen, «Hakkın var, hakkın var» diye başındaki kalın külâhını gözlerinin ve kulaklarının üzerine indirirmiş. Çiftçi bu külâhını çok severmiş. Çünkü onun kuytu karanlığında başını dinler, istediğini düşünebilirmiş,. Bu yüzden ona dünyanın parasını verseler bile bu takkesini değişmezmiş

Çiftçi her şeye, «Hakkın var» diye cevap verdiğinden köylüler ona, «Hakveren Amca» diye isim takmışlar. Ona «Günaydın Hakveren Amca» diye hatırını sorarlar, çarşıda veya köy kahvesinde karşılaştıklarında, «Ooo bak, Hakveren Amca geliyor» derlermiş. Gitgide köy muhtarı bile onun asıl adını unutmuş, hattâ belki çiftçi de kendi ismini hatırlamaz olmuş.

Çiftçinin karısına gelince, kocasının her şeye «Hakkın var» diye cevap vermesine fena halde kızıyormuş. Çünkü aslında sadece kavgayı önlemek maksadiyle böyle söylediğini, halbuki onun kendi bildiğinden dönmediğini biliyormuş. Kadın bir gün olsun adamın sabrını tüketip çileden çıkarmak için bin türlü yola başvurmuş ama boşuna! Kadının kurnazlığı tilkiyi bile ininden çıkarabilirmiş, ama çiftçiyi külâhına sığınıp «haklısın» demekten vazgeçirememiş.

Böylece kadın öfkesinden gitgide zayıflamış, hasta olmuş. Günün birinde mutfakta yemek pişirirken kocasından öç almak için aklına bir şey gelmiş. Buna o kadar sevinmiş ki, hizmetçisine bir eteklik, köpeğine de bir parça et adamış ve bütün gün dilinden şarkı eksik olmamış.

Çiftçi eve geldiğinde karısının şarkı söylediğini duyunca, «Acaba bu kadına ne oldu, ne zamandır onu böyle görmemiştim» diye düşünmüş. O anda burnuna en sevdiği yemeğin kokusu gelmiş ve büsbütün şaşmış Odaya girip sofraya oturduğu zaman ise hayreti daha da artmış. Sofrada kızartmalar, pilâvlar, börekler, tatlılar, hoşaflar, kısacası en sevdiği yemekler güzel tabaklar, çanaklar içinde dizilmiş duruyorlarmış. Çiftçi

bir şey söylemeden yerine oturmuş. Karısı hemen yanına gelmiş, tatlı sözler söyliyerek adamın saçlarını okşamış, bu arada da gizlice çiftçinin külâhının içine bir miktar biber ekmiş

Çiftçi karısının davranışına o kadar sevinmiş ki, külâhına biber ektiğinin hiç farkına varmamış Nihayet sormuş : «Ne o, bugün neden böyle güler yüzlüsün? Bugün doğum günüm değil ki.»

Karısı içinden, «Oh, tam istediğim oluyor, ne zamandır şu külâhını yüzüne indirip beni kızdırırdı, şimdi görür o gününü» diye düşünmüş ve kocasına şu cevabı vermiş : «Elbet bugün doğum günün, seni tebrik ederim.» Adam : «Yok canım benim doğum günüm ayın 28 inde» deyince kadın : «Hayır, 24 ünde» diye karşılık vermiş. Bu sefer Hakveren Amca içinden, «Anlaşıldı, hanımın canı gene kavga istiyor» diye düşünüp hemen : «Hakkın var» diyerek külâhını yüzüne çekmiş Fakat çekmesiyle beraber külâhın içindeki biberler adamın gözlerine kaçmış ve zavallının gözleri cayır cayır yanmağa başlamış. Külâhını kafasından atmasına, gozlerini uğuşturmasına rağmen acısı gitgide artmış ve etrafını göremiyecek hale gelmiş. Çiftçi dayanamıyarak : «Ben sana şimdi kimin haklı olduğunu gösterirım» diye yerinden fırlamış. Hem biberden, hem öfkeden gözü bir şey görmediği için masayı devirmiş, çanaklar, tabaklar şangır şungur yerlere saçılıp bin parça olmuşlar, kızartma sedirin altına yuvarlanmış, pilâvlar, börekler yere dökülen hoşafla karışmış, kedi ile köpek de bir taraftan yere yayılan yemeklere saldırıp karınlarını doyurmağa başlamışlar

Evin içinde müthiş bir gürültü kopmuş. Çiftçi hâlâ etrafını goremediğinden masanın ayağına takılıp yemeklerin içine düşmüş, eline geçirdiği sürahiyi öfke içinde karısının bulunduğu tarafa fırlatmış, fakat sürahi dolabın üstünde duran yumurta dolu bir çanağa çarpmış. Kadın onları yakalayım derken yere bulaşan yağlara basıp ayağı kaymış, duvara tutunmak isteyince de duvardaki aynayı yere indirmiş. Ayna paramparça olmuş, çerçevesi kaymak yalamakta olan kedinin kafasına düşmüş, kedi can acısıyla yerinden sıçramış ve rafta duran radyoyu devirmiş Böylece odada ne var ne yok hepsi yere serilmiş Çiftçi, karısı, yemekler, çanaklar, tabaklar, masa, iskemleler, ayna, radyo... Oda âdeta yağma edilmişe dönmüş.

Çiftçi yerinden doğrulurken hayatında ilk defa olarak karısını adamakıllı azarlamış. Söyliyeceğini söyledikten sonra karısı onun boynuna sarılıp : «Sen haklısın, sen haklısın» diye özür dilemiş. O günden beri de o kötü huyunu bırakmış, bir daha kocası ile kavga etmemiş

Arasıra canı kavga istiyecek olsa hemen aklına o doğum günü olayı gelir, bunları hatırlıyarak kendisini tutarmış

Çıftçi çok geçmeden külâhını başına geçirmez olmuş, onu dolabın tâ dıbinde bir yere tıkmış. Ama külâhını başından attığı gibi herkesin ona takmış olduğu «Hakveren Amca» adını başından atamamış. Ömrü oldukça onu bu isimle çağırmışlar Öldükten sonra da bu ad çocuklarına ve torunlarına kalmış

★

En güzel, en faydalı hediye

Doğan Kardeş abonesidir. Çunkü, bütün bir yıl, her ay seni hatırlatır.

KUDUZ KÖPEK

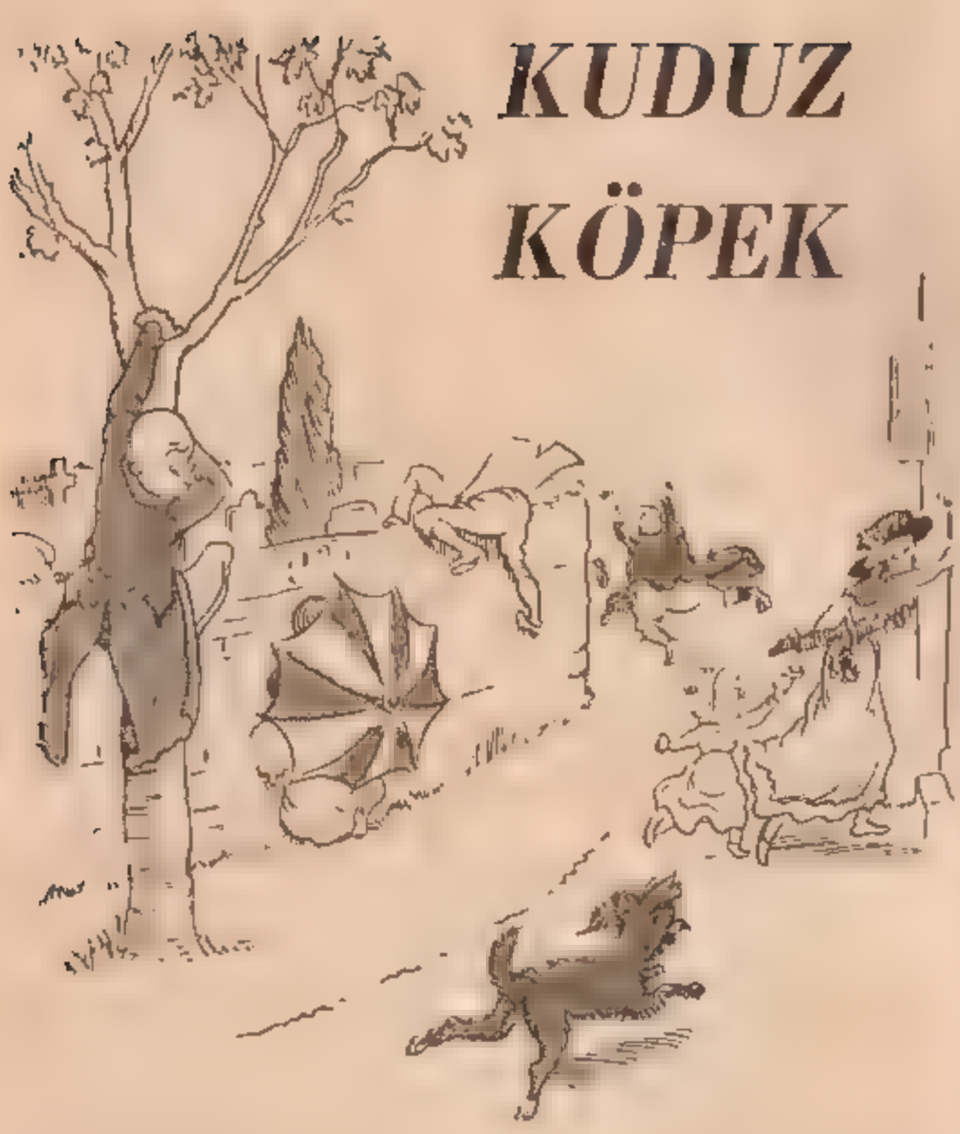

SAHİBİ yeni bir kedi aldı diye köpek, kıskançlığından deliye dönmüştü. Önceleri adamcağız kendisine pek düşkündü. Ne zaman yanına gitse başını okşar, tüylerini karıştırırdı. Sofrada köpeğini kendi eliyle beslerdi. Ama şimdi aralarına bu kedi girmişti. Yılışık yılışık adama sokuluyor, istediği zaman kucağına çıkıp oturuyordu. Köpek ona ne kadar kızıyordu bilseniz...

Nihayet bir gün iki rakip yalnız kaldılar. Köpek bu fırsatı kaçırmamak için başladı kediyi kovalamağa. Zavallı hayvan korkudan nereye kaçacağını bilemiyordu. Biraz boş bulunsa köpeğin elinden canını kurtaramıyacaktı. Sokakta havlıyarak peşinden koşuyor, dişlerini gösteriyordu.

Tulumbadan su çeken bir kadın, köpeğin bu halini görünce hayretle :

— Aman Allahım, dedi. Bu köpeğe de ne olmuş böyle. Ben onu tanırım. Uslu bir hayvandı. Sahibi ona pek düşkündür.

Duvarın arkasından bir adam bağırmaya başladı :

— Kaçın, kaçın, köpek kudurmuş

Bunu duyan kadın telâşla kovasını olduğu yerde bıraktı

— İmdat, kuduz köpek var! diye bağırarak kaçmağa başladı.

Onu duyan daha başkaları da peşine takıldı. Kimi korkudan ağaca tırmanıyor, şapkasının düşmesine filân aldırmıyor, kimi üstünü başını yırtarak duvarlara çıkmağa çalışıyordu

Boylece küçük bir köpeğin kuduz olma ihtimali herkesi telâşlandırmıştı. Halbuki o kediyi çoktan gözden kaybetmişti, ama önünde hızla koşan bu alayı kovalamak çok hoşuna gidiyordu. Kalabalık gittikçe artıyordu. Bütün mahalle bir anda alt üst olmuştu. Sokaklarda başıboş gezen köpekler de bu sürüye katıldılar. Hiç kimse hangisinin kuduz olduğunu bilmiyor, bir patırtı, bir gürültü sürüp gidiyordu.

Bu karışıklık içinde kedi bir ağaca tırmandı. Onu gören küçük köpek ağacın dibinde durdu. Diğer köpeklerle insanlar da durakladılar. Küçük köpek var kuvvetiyle havlıyor, kediyi korkutarak ağaçtan aşağıya indirmeğe uğraşıyordu.

Adamın biri :

— Gördün mü, diye bağırdı. Köpek sadece şu kediyi kovalıyormuş. Biz boşuna telâşlanmışız.

Havadis mahallede çabucak yayıldı. Ortalık sâkinleşti. Adamlar sanki köpekten korkup kaçan kendileri değilmiş gibi ciddî, ağır başlı bir eda ile ağır ağır yollarına devam ettiler

Kedinin ağaçtan inmesinden ümidini kesen köpekler birer birer dağıldılar. Bizim küçük köpek de bu işten vazgeçti, evine döndü. Sahibi onu okşarken kedi göründü. Köpek yeniden kudurmuş gibi yerinden fırladı Kedicik kamburunu çıkarmış, pençelerini açmış, düşmanının üzerine atılmağa hazırlanıyordu. Sahibi durumu kavradı, ikisini de yatıştırdı. Başlarını okşayarak :

— İşte görüyorsunuz, dedi. Ben hepinizi seviyorum. Böyle kavga eder, birbirinizi kıskanırsanız, ikinizi de sokağa atarım. Bana dost geçineceğinize dair söz verin bakalım.

Köpek tatlı tatlı havladı. Kedi miyavladı. Adam onları okşamağa devam etti.

Ertesi sabah mahallenin sokak köpekleri küçük köpeği bularak hep beraber yine kediyi kovalamayı teklif ettiler. Ama o sabah, ömründe ilk defa küçük köpek kediyle oynamış, onun hiç de fena bir hayvan olmadığını anlamıştı.

HAYAT YUMAĞI

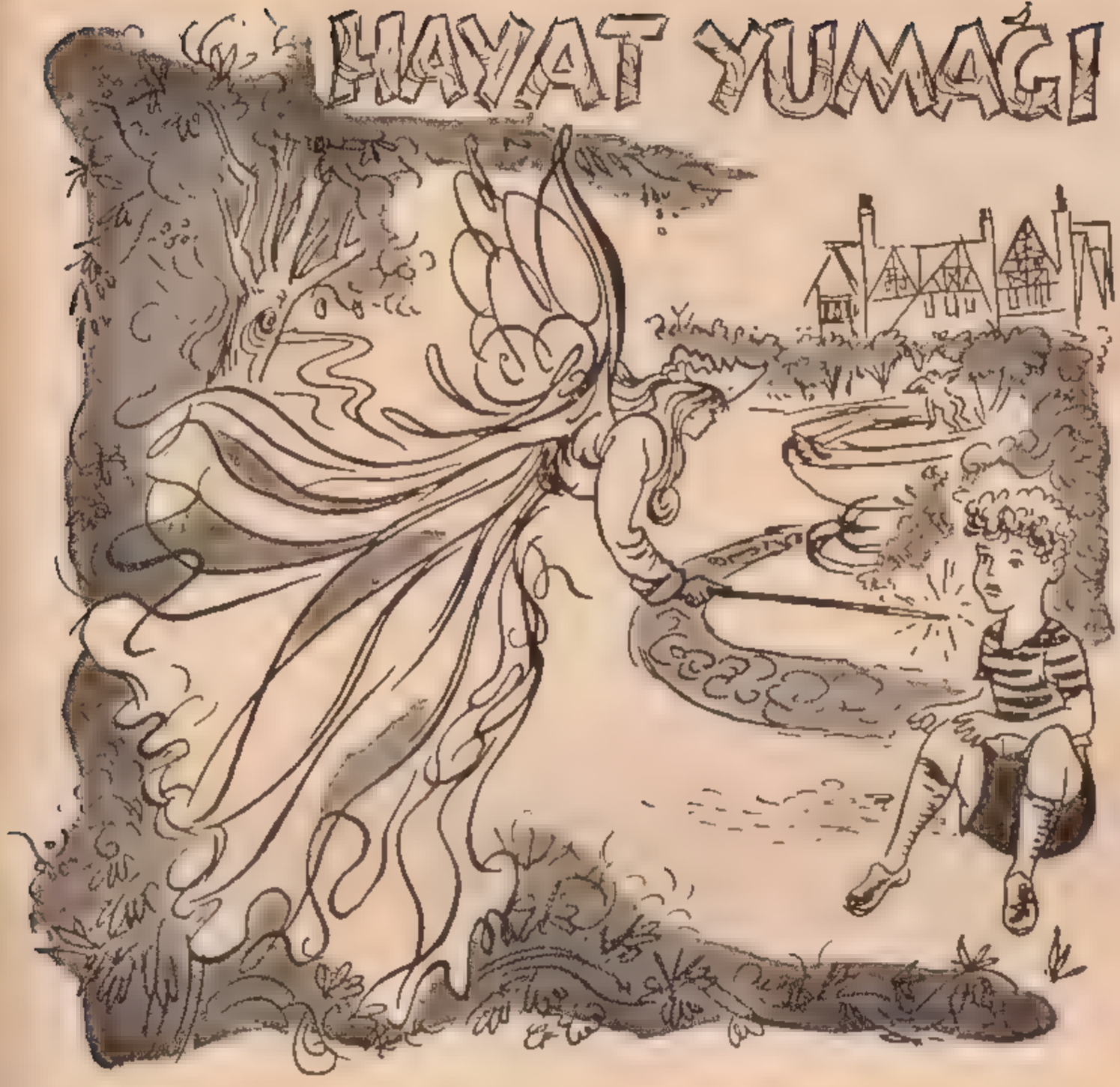

TURGUT, küçük bir çocukken çok mesut yaşıyordu. Evlerinin bahçesinde iki köpeğiyle oynamayı çok severdi. Annesi ona son derece düşkündü. Babası da her akşam işinden dönünce oğlunu kucağına alıp okşardı.

Turgut, güzel bir çocuktu. Sarı kıvırcık saçları vardı. Kara gözleri neşe saçar, dudakları her an gülüyormuş gibi kıvrılırdı. Annesi, babası bir dediğini iki etmiyor, onu sevindirmek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Ara sıra babasıyla arabaya binerek gezmeğe giderdi. Arabacı Turgut'u yanına oturtur, bazan atların dizginlerini bile eline verirdi.

Bir gün bu mesut hayatı biraz gölgelenir gibi oldu. Turgut artık okuma yazma öğrenecek kadar büyümüştü. Her gün eve bir öğretmen gelerek ders veriyordu. Bahçeye çıkamıyor, öğretmenle bir odaya kapanarak onun verdiği odevleri yazmağa çalışıyordu. Odanın kapısının önünde köpekler sabırsızlıkla küçük sahiplerini bekliyorlardı.

Turgut uysal bir çocuk olduğu için derslerine çalışıyordu. Ama henüz bunlardan zevk alamıyordu. Okuma öğrenmesinin hayatını ne kadar değiştireceğini, onu bambaşka bir insan yapacağını bilmiyordu. Harflerden, yazılardan bir şey anlamıyordu. Köpekleri, bahçedeki çiçekleri, ağaçları daha çok seviyordu. Oyun oynamak varken ders çalışmak hoşuna gitmiyordu. Annesine, babasına bu düşüncelerini açamıyor, boş kaldığı zamanlarda bahçenin bir köşesine çekilerek gizli gizli ağlıyordu.

Yine bir gün bahçede böyle üzüntülü üzüntülü otururken önünde parlak bir ışık belirdi. Işığın içinde çok güzel bir peri vardı. Başındaki tacı pırıl pırıl parlı-

yordu. Elindeki sihirli değnekle Turgut'un omuzuna dokunarak şunları söyledi :

— Niçin bu kadar üzgün olduğunu biliyorum yavrum. Son zamanda halinden hiç memnun değilsin. Anladığıma göre bir değişiklik istiyorsun. Başka bir hayat sürmek, yeni şeyler görmek... Şu elimdeki yumak var ya, işte senin hayatın buraya sarılmıştır. Yumağı biraz açarsan zaman geçer, hayatının başka bir anını yaşarsın. Böylece sıkıntılı günleri hiç geçirmeden çabuk atlayabilirsin. Yalnız dikkat et, yumağın sonuna gelmiyesin. O zaman hayatın da sona erer. Onu yavaş yavaş açmaya çalış.

. Peri, yumağı çocuğun eline vererek geldiği gibi birdenbire gözden kayboldu. Turgut şaşkın şaşkın bir şey söylemeden duruyordu Gördüğü, duydukları rüya değildi. Hayat yumağı gerçekten elindeydi.

O anda annesinin sesini duydu

— Turgut, Turgut, neredesin? Baksana öğretmenin geldi. Çabuk dersinin başına.

Çocuk elindeki yumağa bakarak :

— Yumağı açsam ne olur, diye düşündü. Acaba ders çalışacağım zaman birden geçecek mi?

İpliği biraz çekince vücudunda ve düşüncelerinde bir değişiklik hissetti. Artık çocukluktan çıkmış, 15 yaşına gelmişti. Boyu uzamış, kuvvetlenmiş, güzelleşmişti. Çok sevdiği oyuncaklarının gözünde hiçbir değeri kalmamıştı. Sanki dünyaya yeniden gelmişti. Eski fino köpekleri ortada yoktu. Bir sürü atları, av köpekleri olmuştu. Toplantılarda kız arkadaşlarıyla dansediyor, çok şık giyiniyordu. Hayatının bu anlarının iyice tadını çıkardı.

Bir gün üniversitede okuyan akrabalarıyla tanıştı Hepsi kendisinden daha büyük, daha bilgiliydi. Onlar gibi olmaya özendi. Uzun zamandan beri perinin verdiği hayat yumağı hatırına gelmemişti. Canı üniversitede okumak isteyince hemen yazı masasının gözünde sakladığı yumağı çıkarıp biraz açtı.

Çok geçmeden kültürlü, yakışıklı bir genç oldu. Üniversitede okuyor, her gün biraz daha olgunlaşıyordu Ara sıra çalışmalarında tatil yaparak ava, tiyatroya, operaya gidiyordu. Yeni bir otomobil alıp seyahate çıktı

Mehmet Ali & Akşamsefası

Hayatı o kadar baş döndürücü bir hızla geçiyordu ki, günlük olayların, işlerinin arasında annesiyle babasının saçlarının çabucak ağardığını farketmiyordu Annesi ihtiyarladıkça sık sık hastalanmaya başlamıştı.

Turgut bir gün bu şekilde yaşamaktan da usandı. Kendi evi, iyi bir karısı, güler yüzlü çocukları olsun istiyordu. Bu dileğini yerine getirmesi çok kolaydı. Yumağın ipini biraz daha açınca kendisini güzel bir evin içinde buldu. Karısı da çok güzeldi. Kucağında Turgut'a benzeyen sevimli bir bebek vardı. Çok geçmeden birkaç çocuğu daha oldu. Turgut çok mesuttu. Karısını çocuklarını çok seviyordu. Bütün aradıklarını elde etmişti Hayatını değiştirmeden bu şekilde yaşayabilirdi ama, bir gün karısı, ona artık, iş güç sahibi bir insan olmasını hatırlattı

Bütün bu isteklerin yerine getirilmesi için yumak sık sık açıldı. Nihayet Turgut zengin, dostlarının arasında hatırı sayılır bir iş adamı oldu

Zaman geçtikçe Turgut'un içinde yeniden bir huzursuzluk belirmeğe başladı. Hayatında bir şey eksıktı, ama bunun ne olduğunu bilemiyordu. Görünüşte istediği her şeye sahipti. Karısı doğacak torunlarının neşeli seslerini özlediğini söyledi. Turgut hayretle :

— Biz torunumuz olacak kadar yaşadık mı, dedi. Hakkın var. Onların neşesi günlerimizi dolduracak

Yazı masasının gözünü açtı yumak küçülmüştü. Çok zaman önce güzel perinin söyledikleri hatırına geldi «Yumağı yavaş yavaş açmağa çalış. Sonuna gelirsen hayatın da biter» demişti Bu sozler ne kadar doğruydu. Yumağı çok sık açmış, sonuna yaklaşmıştı.

— Hayatın kendisi insanın en değerli şeyi imış, diye acı acı düşündü. Halbuki ben daima yenilik, değişiklik aradım. Ne yazık ki benim gibi birçok insanlar hayatın tadına varamıyorlar, iyi günlerin yanı sıra kötü günleri

de yaşamak istemiyorlar, para ve şöhret uğruna ömürlerini harcıyorlar. Hayat yumağının bana veremediği tek şey zamanmış. Keşke boş geçen zamanımın her dakikasının tadını çıkarabilseydim.

Olan olmuştu bir kere. Geriye dönmek elinde değildi. Hem de hâlâ torunlarını sevip okşamak istiyordu.

Çocuklarının düğünü, arkadan onların da çocuklarının doğuşu Turgut'a üzüntülerini unutturdu.

Sekseninci doğum gününde elinde hayat yumağını tutarak odasında tek başına oturuyordu. Kendi kendine :

— Çocuklarımı, torunlarımı daha mesut etmek, daha iyi yaşatmak için bir şey yapabilir miyim, diye düşündü.

Galiba artık hayatta yapacak hiçbir işi kalmamıştı.

Merdivenden patır patır çıkan ayak sesleri geldi. Torunları birer birer boynuna sarılarak doğum gününü kutladılar. Yazı masasının üstüne hediyeleri yığıldı.

Turgut'un hayatta son bir arzusu kalmıştı. Şimdi bunu kuvvetle duyuyordu. Yavaşça çekmecesini açtı. Ufacık kalan hayat yumağını dikkatle içine koydu. Çekmeceyi kilitledi. Anahtarı pencereden dışarıya fırlattı

★

ERKEN BAŞLAMAK

Çocuklarını seven, onların istikbalini düşünen ana - babalar yavrularını Doğan Sigortanın Tahsil ve Çeyiz Sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa o kadar kârlıdır.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Küçük Gazeteci

VURAL akşam üstü okuldan dönünce bazan büyükbabasiyle büyükannesinin evine gider. Büyükbabası çiçek ve sebze yetiştirmeğe çok meraklıdır. Beraberce bahçede oyalanırlar.

Bir gün Vural, büyükbabasını yetiştirdiği turpları çıkarırken buldu. Bunlar küçük kırmızı, iri beyaz turplardı. Bir tanesinin üstü kırmızı, altı beyazdı. Bir tarafı da tıpkı bir insan yüzüne benziyordu. Vural bu turpu çok beğendi. Büyükbabasına :

— Ne olur bunu bir gazeteciye gösterelim, diye yalvardı. Belki ilgilenir.

Adam torununun yalvarmalarına kulak asmadı. Başını iki yana sallayarak :

Gazetecilerin işi yok da böyle şeylerle mi uğraşacaklar, dedi.

Vural hâlâ ısrar ediyordu.

— Ben onlara haber veririm. Biliyorsunuz büyüyunce amcam gibi iyi bir gazeteci olmak, havadis toplamak istiyorum.

Vural amcasını çok sever, hep ona benzemege çalışırdı. Söylediği şeyi dedesi kabul etmemişti ama, turpu birkaç gün saklamağa söz vermişti.

Vural evine gidince hemen kâğıt kalem alarak bir gazeteye mektup yazmağa başladı. Annesi boş yere uğraştığını söyledi, ama o dinlemedi, mektubunu gönderdi.

İki gun sonra gazetede büyükbabanın elinde yetiştirdigi acayip şekilli turpla resmi çıktı. Vural sevinçten uçuyordu. Bu iş büyukbabasının da hoşuna gitmişti :

— İnşallah gazeteyi görenler benimle turpu ayırt edebilirler, diye gülüyordu.

Vural'ın annesiyle babası hemen o gazeteden birkaç tane alarak akrabalarına yolladılar. Amcası Vural'a bir mektup yazarak çocuğu övüyor :

— Sen iyi bir gazeteci olacaksın, diyordu.

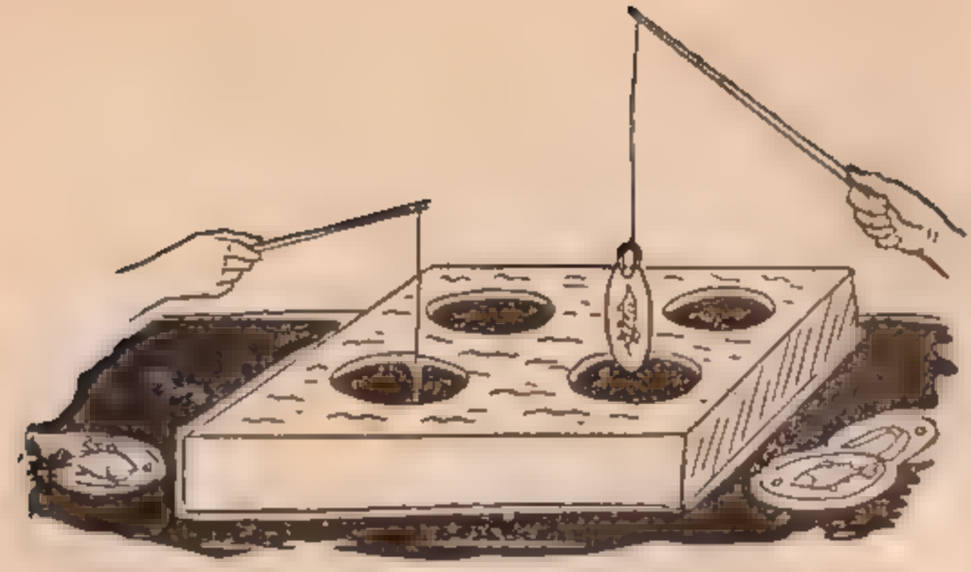

Mıknatıslı balıkçılık oyuncağı

Büyülü Demir

Mıknatıslarla şaşılacak hünerler yapabilirsiniz

MIKNATISLAR günlük hayatımızda akla hayale gelmiyecek çeşitli işlerde kullanılmaktadır. Ama bunların hepsini yere dökülen iğneleri toplayan terzinin elinde olduğu gibi açıkça göremezsiniz. Bir kısmı makinaların içinde gizlidir. Bazı çekiçlerin uçları mıknatıslıdır. Böylece çakacağı çivi insanın elinden kayınca yere düşmez. Bu çeşit çekiçler yüksek yerlere bir şey asmak için çivi çakanların işine yarar.

Bazı memleketlerin okullarında mıknatıslı yazı tahtaları vardır. Üstüne konulan küçük demir yuvarlakları, demir harfleri tutar. Öğretmenler okula yeni başlayan çocuklara bu şekilde sayıları öğretir, harfleri yanyana dizerek kelime yapmayı gösterirler.

Evinizde bir mıknatıs varsa bununla kendi kendinize deneyler yapabilirsiniz. Böylece eğlenceli vakit geçirir, aynı zamanda bu alanda bilginizi artırırsınız. Mıknatısınız yoksa ucu mıknatıslı makaslar da işinize yarar. Para, çivi, toplu iğne, düğme gibi kolayca bulabileceğiniz şeyleri mıknatısa yaklaştırın. Mıknatısın çektiklerini bir tarafa ayırın. Dikkat ederseniz şu sonuca varacaksınız: Mıknatıs yalnız içinde demir bulunan maddeleri çeker.

Çocuğun biri resmini gördüğünüz oyuncağı yapmış Mıknatıslı oltalarla kutunun içine attığı demir levhacıkların üstüne çizilmiş balıkları tutuyor

Gelin hep beraber deneylerimize devam edelim. Mıknatıs kâğıdı çeker mi? Hayır. Acaba kâğıdın altına koyacağınız bir teli çekecek mi? Göreceksiniz ki, kâğıt mıknatısın etkisini kesmez. Kâğıt yerine bez koyacak olursanız mıknatıs bezin altındaki teli yine çeker.

Şimdi mıknatısınızı bir bardağa tutun. Tabii camı çekmez. Bardağın içine bir tel parçası atın. Mıknatısı bardağın dışına yaklaştırın. Tel hemen o tarafa gidecek. Mıknatısı oynatırsanız tel de onunla beraber hareket eder. Bardağa su koyun. Mıknatısın ucunu suyun yüzüne değdirin. Bardağın dıbindeki tel yine mıknatısa doğru çekilecek. Demek ki, kâğıt, bez, cam ve su mıknatıs özelliğini iletiyor, yani kendi üzerinden geçirebiliyor. İlet-

Kendi kendinize yapacağınız pusula ile yönlerin işaretlenmesi. (N: Kuzey, S: Güney, E: Doğu, W: Batı.)

ken olmayan cisimler bulmağa çalışın

Mıknatısların en kuvvetli yerleri uçlarıdır. Ortada hiçbir özellik kalmaz. Mıknatıslar düz bir çubuk gibi, «U» veya nal şeklinde yapılır. U veya nal şeklinde olanlar iki ucunun kuvveti bir araya geldiği için daha kullanışlıdır. Tıpkı bizim bir şeyi iki elimizle tuttuğumuz zaman daha kolay kaldırmamız gibi.

Pusulanın mıknatısla yapıldığını duymuşsunuzdur. İsterseniz bir mıknatıs çubuğuyla siz de kendinize basit bir pusula yapabilirsiniz. Ortasından ip bağlıyarak mıknatısı sallandırın. Hareketsiz hale gelince büyüklerinizden birine sorarak ne tarafın kuzey olduğunu öğrenin. Sonra mıknatıs çubuğunun kuzeye bakan ucunun üstüne bir işaret koyun. İsterseniz bütün pusulalarda bu yönü gösteren «N» harfini kullanın. Artık mıknatısınızı istediğiniz yerde iple sallandırabilirsiniz. İşaretli ucu daima kuzeyi gösterecektir. Kuzeyi bulduktan sonra diğer yönleri de ona göre bulursunuz. Pusulanın altına bir kâğıt koyun. Üst tarafı kuzeye gelsin. Altı güney, sağ tarafı doğu, solu da batı olur

Etrafınızda gördüğünüz mıknatısların bu özelliği devamlıdır, zamanla azalıp çoğalmaz. Bir de ayrıca elektromıknatıslar vardır ki, bunlar bir an içinde mıknatıslanır veya mıknatıslığı giderilir. Alelâde bir demir çubuğun üzerine bir tel sarılır ve telden elektrik akımı geçirilirse demir çubuk mıknatıslanır. Akım kesilince

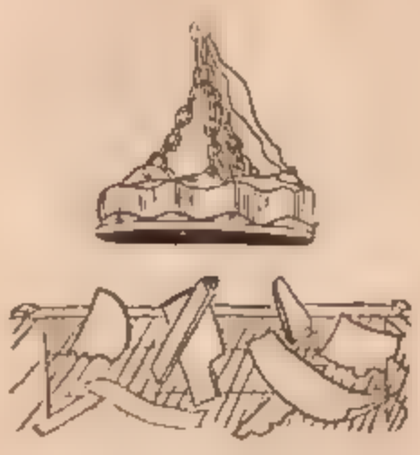

Vincin elektromıknatıslı yüzeyi büyük demir parçalarını çeker.

artık mıknatıs özelliği göstermez. Bu türlü elektromıknatıslar çeşitli makinalarda kullanılır. Bazan büyük bir demir levha mıknatıslanır. Bunun çekme kuvveti çok büyük olur. Meselâ ucunda elektromıknatıs olan vinçler çok ağır demirleri kaldırabilir. Bunları vince bağlamaya, tutturmaya ihtiyaç yoktur. Mıknatıslı yüzeye doğru kuvvetle çekilirler. Vinç bunları bırakacağı yere taşıyınca elektrik akımı kesilir. Mıknatıslık bir anda kaybolur ve taşınan demir eşyalar yine kendi kendilerine vincin ucundan ayrılır.

Evinizde de elektromıknatıslar vardır. Meselâ kapı zilinde, radyonun içinde, elektrik süpürgesi, çamaşır makinası ve oyuncak elektrikli trenlerde.

Mıknatıs ilk defa nasıl bulunmuş biliyor musunuz? Bunun masalı şöyledir: Çok eski zamanlarda Magnes adında küçük bir çoban varmış. Babasına yardım eder, sürüyü otlatırmış. O devirlerde çobanlar ellerinde, ucunda bir demir parçası bulunan uzun sopalar taşırlar, bunlara dayanarak yürürlermiş. Bir gün Magnes sürüsünü otlatırken, elindeki sopanın ucu nasılsa yerdeki bir kayaya çarpmış. Sopayı çekince yine kendiliğinden o tarafa gidiyormuş. Çocuk olanları hayretle babasına anlatmış. Bütün tanıdıklarına bu taşın özelliğinden bahsetmişler. Ondan sonra tabiatta bulunan bu taşa «mıknatıs taşı» adı verilmiş Zamanla insanlar demirden mıknatıs yapmayı başarmışlar.

KİM BİLİYOR?

1 — Dünyada hangi şehrin sınırları en geniştir?

2 — Balina balık mıdır?

3 — Alaska açıklarındaki adalarda yaşayan Eskimolar para yerine ne kullanırlar?

4 — Emet hangi vilâyetimizin kazasıdır?

5 — Karada yaşayan hayvanların içinde en uzun ömürlü olanı hangisidir?

6 — En hafif gaz hangisidir?

7 — Havanın bir ağırlığı var mıdır? Tartılabilir mi?

— Cevaplar 49. sayfada —

Mıknatıs taşını bulan küçük çoban

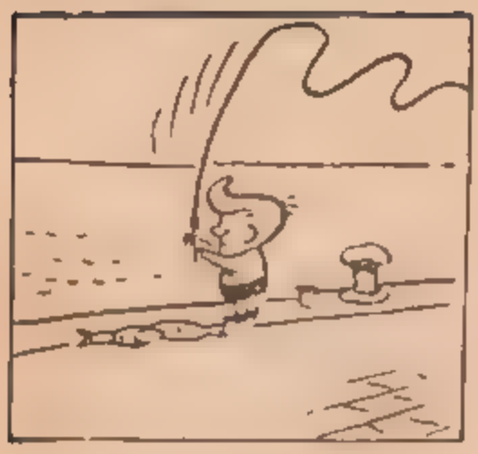
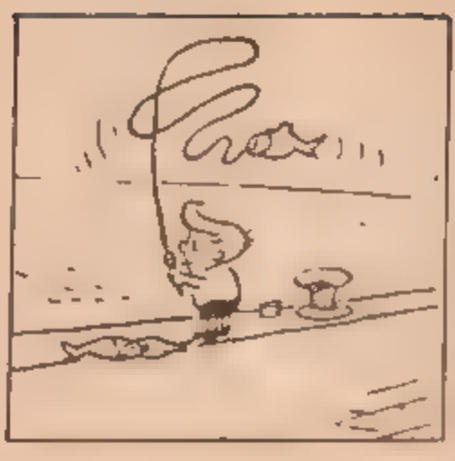
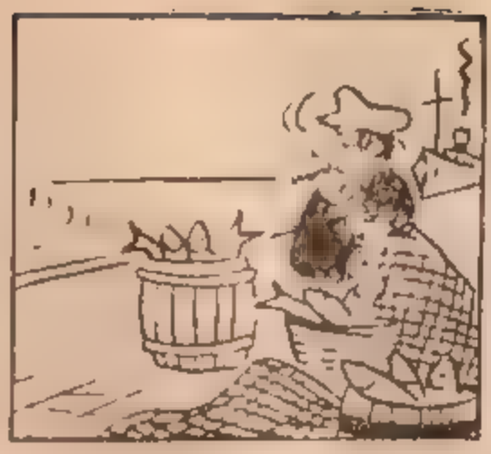

GÜLELİM

Lokantada garsonun getirdiği tavuğu beğenmiyen müşteri hiddetle :

— Bir de bunu tavuk diye getiriyorsunuz. Bir derî, bir kemik.

Garson :

— Önceden haberimiz olsaydı tüylerini yolmazdık.

★

Bir avcı anlatıyordu:

— Bir sefer Afrikada avlanırken arslanın biri arkamdan yanıma sokulmuş. Hayvanı görmüyordum ama, sıcak nefesini ensemde duydum.

— Peki ne yaptınız?

— Ne yapacağım, ceketimin yakasını kaldırdım.

★

BİR SEBEP

Öğretmen — Üçüncü Dünya Savaşının çıkmasını niçin istemiyorsun, açıklar mısın ?

Öğrenci — Harpten sonra okuyacağımız tarih kıtabı daha uzun olacak da ondan.

★

Doğru söz

Öğretmen — Erol, beş tane şekerin olsa, birini Çetin istese, sana kaçı kalır ?

Erol — Hepsi.

Saymasını bilmiyormuş

Teneffüsten sonra zil çalınca Ahmet sınıfa üstü başı toz toprak içinde girdi. Yüzünün bir tarafı tırmalanmıştı. Öğretmen :

— Yine mi kavga ettin Ahmet, ne kadar ayıp, diyerek onu azarladı. Ben sana bir arkadaşına vurmak istediğin zaman içinden yüze kadar saymanı, böyle yaparsan öfkeni yeneceğini söylememiş miydim.

Ahmet boynunu büktü.

— Ben öyle yaptım, öğretmenim. Ama Erolun öğretmeni galiba sınıfta ona kadar saymasını öğretmiş.

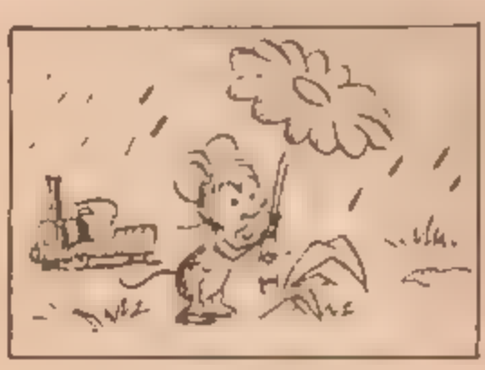

Sihirli Şişe

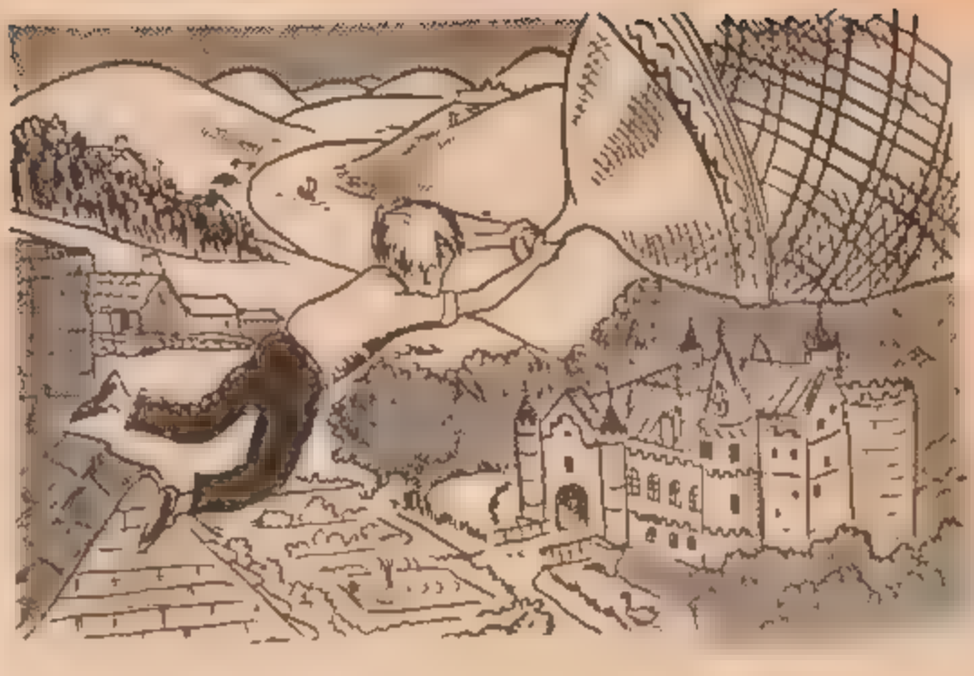

CENGİZ, ırmağın kenarında balık tutarken oltasına ağır bir şey takıldı. Bu balık değil, üstü yosun tutmuş çamurlu bir şişeydi. Şişeyi tekrar ırmağa fırlatacağı sırada tıpası gözüne ilişti. Altın gibi parlıyordu. Şişeyi merakla elinde evirdi, çevirdi. Irmakta yıkayarak temizledi. Şekli hoşuna gitmişti. Tıpasını açtı. İçinde bükülü bir kâğıt vardı.

— Ben bu şişede bir acayiplik sezmiştim zaten, diye söylenerek kâğıdı açtı. İçinde şunlar yazılıydı :

«Bu şişeyi bulana,

Lütfen aşağıdaki açıklamayı okuyun.

İlk önce şişeyi sol elinizde tutarak geriye doğru on adım yürüyün. Sonra ellerinizin üstünde durarak ayaklarınızı havaya kaldırın ve dörde kadar sayın. Bir takla atarak ayağa kalkın ve olduğunuz yerde bir kere zıplayın. Şimdi şişenin içine var kuvvetinizle üfleyebilirsiniz.»

Cengiz :

— Herhalde arkadaşlardan biri benimle alay etmek istiyor, diye düşündü. Ama burada yazılanları yapmak hoşuma gidecek.

Etrafta kimsecikler yoktu. Dikkatle yazılı olan şeyleri yerine getirdikten sonra şişenin içine üflemeye başladı. Yaptığı işe o kadar dalmıştı ki, ayaklarının yerden kesildiğinin farkına varamadı. Artık kurtulmağa çalışması için vakit çok geçti. Üfledikçe şişe bir balon gibi büyümüş, havalanarak hızla ilerlemeğe başlamıştı. Çocuk sıkıca şişenin ağzına tutunuyor, aşağıya baktıkça başı dönüyordu.

Balon alçalmağa başladığı zaman nereye geldiğini bilmiyordu. Kendisini güzel bir bahçede buldu. Balon küçülerek eski şeklini almış, yani yeniden şişe olmuştu. Yürüye yürüye eve dönmekten başka çare yoktu.

Şişeyi fırlatıp atacaktı ama, evde belki annesinin işine yarar diye vazgeçti. Bahçede biraz ilerleyince önüne bir saray çıktı. Ortalık son derece sessizdi. Ağaçlardan birinin üstüne asılmış bir levha gördü.

«Lütfen ses çıkarmayın. Koşmayın. Bağırmayın. Oyun oynamayın. Hiçbir şekilde gürültü yapmayın. Buraya çocuk ve köpek sokulması yasaktır.

Konodor Kıralı Kanado'nun yüksek emirleriyle.»

Okuduğu şeyler, bu yasaklar çocuğun sinirine dokundu. Kimseyi dinlemediğini, hür olduğunu anlatmak için ıslık çalarak yürümeğe başladı. Kıralın Susturucubaşının altı keçe ile kaplanmış çizmeleri hiç ses çıkarmadığı için adamın görünmeden yanına yaklaştığını farkedemedi. Susturucubaşı çocuğun ağzını tıkayarak onu kucakladı. Kıralın karşısına çıkardı. Yanına giderek yavaşça :

— Kanunu dinlemiyen birisi, diye fısıldadı. Hem koştu, hem ıslık çaldı.

Cengiz, Kıralın karşısında eğilerek selâm verdi. Sonra da yanına yaklaşmak isteyince, Kıral elini başına götürerek :

— Pabuçlarını çıkar, dedi. Ayak sesine dayanamam.

Cengiz :

— Peki, çıkarayım, diye cevap verdi.

Ama Kıralın hali onu çok meraklandırmıştı.

Tacı çok büyük ve süslüydü. Başını iki elinin arasına almıştı. Üzüntülü görünüyordu. Cengiz, Kırala acıdığı için yavaşça :

— Başınız mı ağrıyor, ilâç almıyor musunuz, diye sordu.

— Almadığım ilâç kalmadı, ama hiçbirinden fayda görmedim. Şimdi hiç sesini çıkarma, gürültü yapma da sana verilecek uygun bir ceza düşüneyim.

Çocuk sabırsızlıkla :

— Aman ne olur, çabuk

olun, diye yalvardı. Eve geç kalırsam sonra annem merak eder. İsterseniz size yardım edeyim. Evde yaramazlık yaptığım zaman annem ceza olarak bana ya kileri temizletir, ya da toz aldırır.

Kıral ağır bir yükten kurtulmuş gibi derin bir nefes alarak :

— Bu çocuğu kütüphanecinin yanına götürün, dedi. Kitapların tozunu alsın. İki kanuna karşı geldi. Orada iki gün çalışacak

Susturucubaşı, Cengiz'i kütüphaneye götürdü. Oradaki adama çocuğu göstererek olanları anlattı. Cengız kütüphaneciden hoşlanmıştı. Çok geçmeden dost oldular. Adam tesadüfen cebindeki şişeyi gördü.

— Dur bak sana neler anlatacağım, diyerek söze başladı. Bu şişe 300 yıldan beri kıral ailesinin elinde bulunmaktaydı. Eski kıralımız ölmeden önce onu bana verdi «Eğer Konodor ülkesinde seni üzecek bir şey olursa, bu şişeyi nehre at. Sana yardıma gelecek birisi bulunur» dedi. İşte şimdi onun söyledikleri doğru çıktı. Ne olursun bize yardım et.

Cengız nehre atılan şişenin ırmağa kadar gelmesine hayret etti. Bütün kitapların tozunu alarak kütüphaneciye yardım edebilirdi ama, onun istediği başka türlü bir yardımdı. Eski kıralın zamanında ülkede her şey yolunda gidiyordu. Bu kıral başa geçince onun yerini tutamamıştı. Devamlı başı ağrıyordu. Yanında gürültü yapılırsa bu, daha da artıyordu. Taç giydikten bir hafta sonra şehirdeki bütün fabrikaları kapattırmış, çalar saatleri durdurtmuş, okulları tatil etmiş, saray bandosunu dağıtmış, ses çıkmasın diye bir sürü yasak koymuştu. Kütüphaneci, Cengiz'in küçük bir çocuk olduğuna bakmıyor :

— Mademki sihirli şişe ülkemize seni getirdi, bizi bu hayattan kurtaracaksın, diyordu.

Kendisine bu kadar güvenilmesi Cengiz'in hoşuna gitmemiş değildi.

— Kıral eskiden de böyle miydi? diye sordu.

— Hiç böyle değildi. Canlı, neşeli bir gençti. Sıhhatı gayet iyi idi. Üstelik çok güzel flüt çalardı. Burada ondan güzel flüt çalan kimse yoktu.

Cengız kitapların tozunu alırken Susturucubaşı gelerek Kıralın onunla satranç oynamak istediğini bildirdi Az sonra ikisi karşılıklı bir masaya oturdular. Kıral oyun oynarken bile başını tutuyordu. Cengız yavaşça :

— Niçin tacınızı çıkarmıyorsunuz? diye sordu. Şimdi nasıl olsa burada kimse yok. Başınız da ağrıyor. Çıkarırsanız belki biraz rahatlarsınız

Kıral kaşlarını çatarak :

— Bu ülkede kıraller tacı-

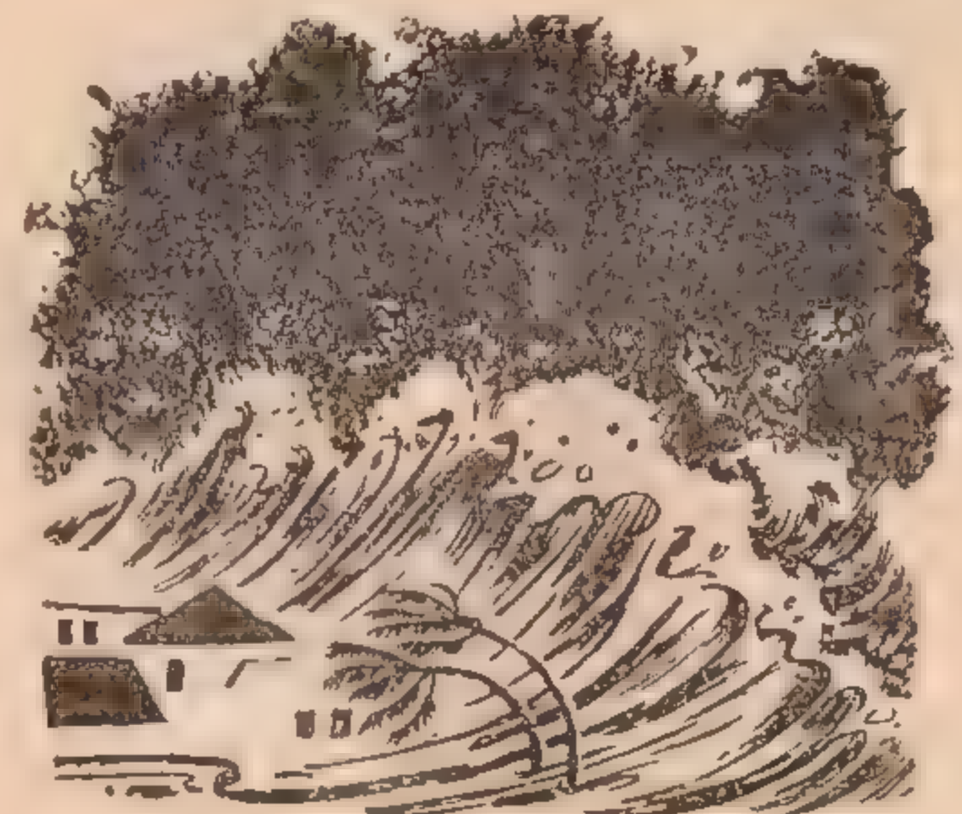

nı asla başından çıkarmaz, dedi. Bu kanundur.

Kıral az sonra esniyerek arkasına yaslandı. Hemen uyuyakaldı. Çocuk da bu fırsattan faydalanarak kaçacak bir yer var mı diye etrafı araştırmaya başladı. Yan taraftaki pencerelerden birini açtı. Pencerenin arkasında bir flüt duruyordu. Bu, kıralın eskiden çaldığı flüt olacaktı. Başı ağrımaya başlayınca buraya atılmıştı. Flütü alarak kıralın yanına koydu. Sonra kütüphaneye döndü.

Yine kütüphaneciyle konuşarak kıralın haline bir çare aramağa başladılar. Kıral yatakta uyurken bile tacını başından çıkarmıyordu.

Cengız :

— Eski kıral da böyle mı yapardı, diye sordu.

— Evet, ama onun başı ağrımazdı.

— O da böyle iri yarı, koca kafalı bir adam mıydı?

— Hayır. Onun başı küçüktü.

Gördünüz mü? Büyük kafaya küçük taç giydirmeye kalkarsanız işte böyle olur.

İkisi beraber gizlice kıralın odasına girdiler. Uyandırmamaya dikkat ederek tacını çıkardılar. Başında tacın altında yaralar açılmıştı. Çok geçmeden yüzündeki acıklı görünüş kayboldu. Dudakları sanki gülüyormuş gibi büzüldü. Cengiz :

— Kıral uyandığı zaman yeniden dünyaya gelmiş gibi olacak, dedi.

Tacı alarak geldikleri gibi yine sessizce odadan çıktılar. Kütüphanede hiç bulunmayacak bir yere sakladılar.

— Kıral şimdi başına uygun bir taç yaptırır, diye sevinıyorlardı.

Cengiz artık yine sihirli şişeyi şişirerek eve dönmek istiyordu. Tam kütüphaneden çıkacağı sırada sarayda tatlı bir flüt sesi işitildi. Bunu, baş ağrısı geçtiği için sevinen kıral çalıyordu. Ayrılırken kütüphaneci :

— Evine gidince şişeyi yine ırmağa at, dedi. O yolunu bulur, buraya döner.

Cengız söz verdiği gibi şişeyi ırmağa fırlattı. Sonra dınlenmek için biraz yere uzandı.

Birdenbire sıçrayarak uyandı. Güneş batıyor, oltası koyduğu yerde duruyordu. O gün çok balık tutamamıştı ama, ne kadar güzel bir rüya görmüştü

O gün her zamankinden daha neşeli olarak evının yolunu tuttu

★

MAKARNANIN VATANI

Bugun makarnaya düşkünluğüyle meşhur olan millet İtalyanlardır, ama makarna yapmayı ilk defa onlar akıl etmemiştir, Çinliler çok eskiden makarna yiyorlardı. Yaptığı Uzak Doğu seyahatinde Çin'e de giderek, 1295 yılında Avrupa'ya donen Marco Polo Moğolların hamurdan uzun uzun şeritler yaparak pişirip yediklerini anlatır. Bu yiyeceği İtalyanlara tanıtan herhalde yine Marco Polo'dur. Onlar da makarnanın nasıl yapıldığını asırlarca başka milletlerden gizli tutmuşlardır.

18 inci yüzyılda İngiltere'de zamanın zengin, gosterişi seven gençleri Avrupa seyahatine çıkardı. Bunlar İtalyan yemeklerinden, bilhassa makarnadan çok hoşlanıyorlardı. Bu gençlerden bazıları Londra'da bir cemiyet kurarak adını «Makarna» koydular. Ama begenilmeyen, zamanın âdetlerine uymayan öyle terbiyesizce halleri vardı ki, makarna kelimesi halk arasında birisiyle alay etmek için kullanılmağa başlandı.

Bugün birçok Avrupa dillerinde birbirine yakın olan makarna kelimesi aslında İtalyancadır

EV SAHİBİ OLMAK İÇİN

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı İkramiyeli Aile Cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

YENİ ARKADAŞ

ÜNSAL, bu yıl okula başladı. Birinci sınıfta. Bir gün öğretmeni sınıfa yeni bir çocuk getirerek :

— Bu arkadaşınızın adı Kim, dedi. Bu sınıfta okuyacak. Kendisi İtalyan ama, bundan sonra Türk olacak. İtalya'da ailesinden çocuğa bakacak kimse kalmamış. Bir Türk ailesi evlât edinerek buraya getirmiş. Eminim ki hepiniz onu sevecek, yabancı olduğunu unutturacaksınız.

Öğretmen bunları söyliyerek Kim'i Ünsal'ın yanına oturttuktan sonra derste çocuklara Kim'in memleketi İtalya hakkında biraz bilgi verdi.

Kim sevimli bir çocuktu. Yerinde uslu uslu oturuyor, kara gözlerinin içi her an gülüyordu. Bütün çocuklar ondan hoşlandıkları halde yanına yaklaşmağa çekiniyor, bir türlü arkadaş olamıyorlardı. Buna sebep Kim'in iyi Türkçe bilmemesiydi. Kendisiyle konuşmak isteyen çocuklara gülerek bakıyor, ama onlara doğru dürüst cevaplar veremiyordu.

Ünsal ne olursa olsun Kim'le anlaşmayı aklına koymuştu. Üstelik Kim onun sıra arkadaşıydı. Diğer çocuklardan fazla onunla arkadaş olması gerekiyordu. Onun için annesinden izin alarak çarşamba günü Kim'i evine oyun oynamağa çağırdı. Kim ne dediğini birden anlıyamadı.

— Senin ev? Oyun, diye sordu.

Ünsal tane tane :

— Bizim eve gel. Oyun oynayalım. Biz arkadaş olacağız, dedi.

O gün çok eğlenceli bir vakit geçirdiler. Ayrılırken Kim de Ünsal'ı cumartesi günü için evine davet etti. Ünsal :

— Tabiî gelirim kardeşim, dedi. Nerede oturuyorsunuz?

Kim, arkadaşı gelecek diye sevincinden o kadar heyecanlanmıştı ki, Türkçesi bir kat daha anlaşılmaz olmuştu. Ünsal «var» ile «aslan» kelimelerini güçlükle anlayabildi.

— Evinizde aslan mı var, diye sordu.

— Evet, gel, gör onu

Bundan sonra Ünsal ne zaman aslandan bahsetse Kim'in hoşuna gidiyordu. Ünsal'ın bu işe bir türlü aklı ermiyordu. Çocuk evindeki aslanı seviyor, ondan korkmuyor, hattâ onunla oynuyormuş gibi görünüyordu. Ünsal aslandan korkardı. Sirklerde bile demir kafeslere kapatılan bu hayvana yaklaşamazdı. Kim'in evini çok merak ediyor, orada garip bir şeyler bulunduğunu seziyordu. Evinde aslan olduğunu bilseler acaba sınıftaki çocuklar Kim'e ne yaparlar diye düşünüyordu.

Kim, cumartesi sabahı Ünsal'a öğleden sonra gelip onu evinden alarak kendi evine götüreceğini söyledi. Ünsal aslandan korkusundan gitmekten vazgeçecekti ama, arkadaşının candan haline karşı koyamadı. Yolda Kim, durmadan konuşuyor, Ünsal ise karşılaşacağı aslanı düşünerek hep susuyordu.

Eve girerken elleri buz gibi olmuştu. Aslan acaba nereden çıkacak diye ürkek ürkek etrafına bakınıyordu. Ev sahipleri misafir çocuğu nezaketle karşıladılar. Kadın :

— Kim, evde hep senden bahseder yavrum, dedi.

Adam da istediği zaman Kim'le oyun oynamağa gelmesini söyledi. Görünürlerde aslan falan yoktu. Kim, ortaya bir oyuncak tren çıkardı. Biraz oynadıktan sonra kahvaltı ettiler. Karınları doyunca top oynamak için bahçeye çıktılar. Ünsal aslanı evin içinde göremediği-

ne göre bahçeye koyduklarını sanıyordu, ama bahçede de yoktu. Durup durup bir şey arar gibi etrafına bakınması Kim'in dikkatini çekti.

— Ne istiyorsun, diye sordu

— Aslan nerede? Ona bakıyorum.

Kim biraz şaşırmış gibi duruyordu. Ünsal anlamadığını sanarak aslan taklidi yapmağa başladı. Aslan gibi kükredi. Kim gözlerini açarak :

— Aslan yok, dedi. Baba Aslan var. Benim babam

Ünsal kahkahalarla gülüyordu. Kim'ın babasının adının «Aslan» olduğu nasıl da hatırına gelmemiş, evde sahici aslan var sanmıştı. Kim'e :

— Bu fıkra gibi komik bir şey oldu, dedi. Biz arkadaşlarımızla eğlenmek için birbirimize fıkralar anlatırız. Bu olayı fıkra olarak anlatabilmen için önce sana Türkçeyi iyice öğreteyim.

Aradan zaman geçti. Kim sınıfındaki çocuklara bu aslan fıkrasını anlatınca onlarla çok iyi arkadaş oldu

★

PARKTA KAHVALTI

Anneleri açık havada oynasınlar diye Ali ile Suna'yı parka götürdü. Orada kendilerine başka arkadaşlar da bularak hep beraber saklambaç oynadılar. Oraya buraya koşarken çimenlere, çiçeklere basmamaya çok dikkat ediyorlardı.

Oyun oynamaktan yorulunca annelerinin yanına oturup getirdikleri yiyecekleri iştahla yediler. Kahvaltı biter bitmez oyun için tekrar kalktılar. Anneleri onların yerlere attıkları kâğıtlara bakarak :

— Durun bakalım çocuklar, dedi. Oyuna başlamadan önce bu kâğıtları toplayıp karşıdaki çöp kutusuna atın. Herkes yediği şeylerin kâğıdını sizin gibi yere atarsa bu güzel park neye benzer sonra? Burayı kirletmeye hakkınız yok.

Anneleri doğru söylüyordu. Çocuklar yaptıklarından utanarak kâğıtları çabucak topladılar.

Okunacak Kitaplar

DOĞAN KARDEŞ'İN GÜZEL KİTAPLAR SERİSİ

1. **Don Kişot,**
2. **Andersenden Masallar**
3. **Masal Bahçesi**
4. **Hayvan Hikâyeleri**
5. **Binbir Gece Masalları**
6. **Dünyanın çehresini değiştiren 12 Adam**
7. **Dede Korkut Masalları**
8. **Dünyanın Dört Bucağından Dostlar**

Renkli, resimli, bez ciltli, kaymak kâğıda basılmış her kitap 10 lira

★

HİKÂYE - ŞİİR VE ROMANLAR

	Fi. Kr.
Babanız Atatürk	500
Benim Atatürküm	150
Şiir Bahçesi	300
Yeşil Mühürlü Mektup	200
Pembe Evin Kedisi	200
Marko Polo	200
Kaçırılan Doktor	200
Jennifer Teyzenin Anahtarları	250

DERSLERE YARDIMCI KİTAPLAR

Eşyaların Hikâyesi	300
Işığın Hikâyesi	200
Saatin Hikâyesi	250

Her evin kitaplığında bulunması gereken bu kitapları siz de okuyunuz Kitapçılarda ve Doğan Kardeş satış mağazalarında bulabilirsiniz. (P. K. 1146 - İstanbul) adresine posta pulu gönderen okuyucularımıza derhal yollanır

BİLMECE BULMACA...

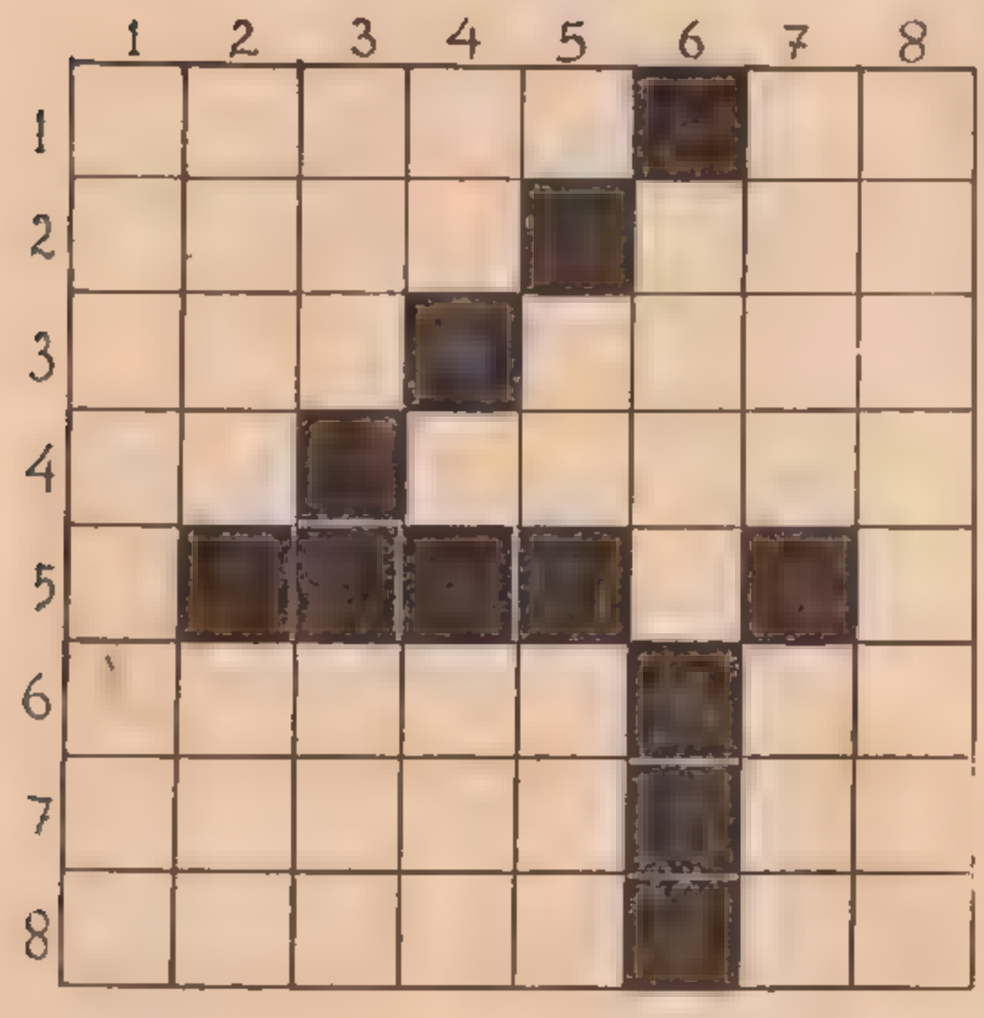

Soldan sağa :

1 — Bir Osmanlı padişahı - Bir nota

2 — Haber götürücü - Dilde duyulan

3 — Sonuna (A) gelirse geceleri görülür - Tersi biçer

4 — Bir işte başta gelen kimse - Tarif

5 . .

6 — Köylülerin el birliğiyle yaptıkları iş - Sonuna (E) gelirse çocuk doğurtan olur

7 — Sarılan ipten meydana gelir - Borazanın sesi

8 — Bir kız adı - Vilâyet.

Yukarıdan aşağıya :

1 — Bursada bir semt

2 — Millet - İlkel aydınlatma aracı

3 — Trenin geçtiği, - Başına (Ş) gelirse bir erkek adı

4 — Beyaz - Onsuz yaşanmaz

5 — Sonuna (R) gelirse kışın olur - Başına (T) gelirse keçinin erkeği

6 — Bir harp vasıtası

7 — Boza ondan yapılır - Hititlerin diğer adı

8 — Bir taşıt

Hazırlayan :
Nâlân VOLGANLI

★

BİLMECELER

Belli elbisesinden
Kaçmış hapishaneden.

Yaban eşeği

★

İncecik beli
Elimin eli

Çatal

Hazırlayan :
Ömer Lûtfi ŞADOĞLU

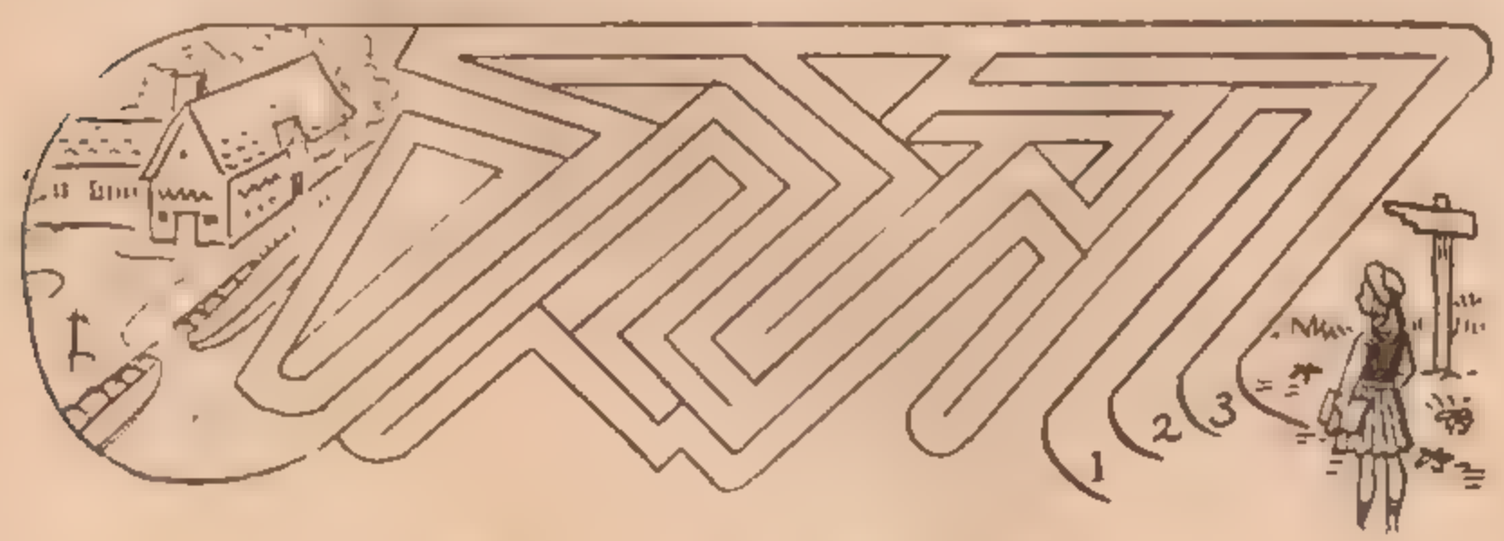

Özcan, evine hangi yoldan gidecek?

Evden Kaçan Kedi

TIKIR, birçok küçük kediler gibi çok yaramazdı O gün evde birkaç şey birden kırmıştı. Annesinden, babasından, ablasından ayrı ayrı azar işitti. Bütün bunlara çok üzülüyor :

— Her kedi yavruyken bir şeyler kırar, diyordu.

Annesi bunu kabul etmiyordu :

— Kedilerin de ara sıra kırdığı şeyler olur, ama senin gibi bir günün içinde bu kadar çok şey kırmaz.

Tıkır :

— Her zaman beni azarlıyor. Bıktım artık. Evden kaçıp gideyim de akılları başlarına gelsin, diye düşündü ve düşündüğünü de hemen yaptı.

Sokakta rastgele yürüdü, yürüdü. Nereye gideceğini bilmiyordu ki... Karşıda güzel güzel atlar gördü.

—Çok yoruldum, şunlardan birine bineyim, diyerek bir sıçrayışta atın üstüne çıktı.

Yanındaki ata küçük bir kız binmişti

— Gezmeğe mi geldın pısi pısi, dedi.

Kıza cevap vermedi. Annesi Tıkır'a yabancılarla konuşmamasını tenbih ederdi.

Az sonra bir zil sesi duyuldu. Bütün atlar hep birlikte harekete geçtiler. Kedi sımsıkı eğere yapıştı. Atlar gittikçe hızlanıyor, Tıkır'ın içini bir korku ve yalnızlık duygusu kaplıyordu. Bu kadar hızlı gittiklerine göre evinden çok uzaklaşmış olmalıydı. Annesi hatırına

geldi. Babası her halde etrafta onu arıyor, ablası da ağlıyordu. Tıkır da neredeyse ağlıyacaktı.

Atlar yavaşladı. Az sonra hep birden durdular.

Tıkır, gözyaşlarını silerek başını kaldırdı. Nereye geldiklerini anlamak için attan indi, etrafına bakındı. Hayret, hâlâ yola çıktığı yerde duruyordu.

Küçük kız seslendı :

— Atlıkarıncayı sevdın mı pısi pısı?

Tıkır kendi kendıne :

— Oh, çok şükür, dedi. Evden çok uzaklaşmamışım Annemi, ablamı, babamı ne kadar özledim

Eve dönünce annesi :

— Nerelerdeydın, yavrum, dıye sordu. Baban seni çok aradı

— Ah, annecığim, ne olur kırdığım şeyler için beni affedin. Bundan sonra çok dikkatli olacağım.

— Sen özür dıledıkten sonra mesele yok. Bır daha evden çok uzaklaşma, olur mu?

Tıkır sevinçlıydi. Ne iyi olmuştu da sahici at yerine yanlışlıkla atlıkarıncadaki atlardan birine bınmişti. Çok uzaklara gıtseydi nasıl geri dönerdi sonra?

★

HEDİYELİK KİTAP

Doğan Kardeş yayınları arasında yeni çıkan «Dünyanın Dört Bucağından Dostlar» adlı kitabı okudunuz mu? Bütün dillere çevrilen ve dunyanın en çok okunan kitapları arasında yer alan bu kitabı küçük, buyük okuyup da beğenip sevmiyen yoktur.

«Dunyanın Dört Bucağından Dostlara en güzel yılbaşı hediyesidir. İyi kâğıtlı, resimli, renkli kapak, temiz baskılı, bez cildli bu mükemmel eseri bütün kardeşlerimize tavsiye ederiz.

HAYVAN DOSTLARI

İlham Şenel

Meşrik Özçin

Hasan Şenel

Şabın Akgül

Cem Yurdoğlu

Gülden Erdem

Fethi Divitlioğlu

Hakan Sözeri

Füsun Esin

Levent Altın

Alpar Sehep

Tayfun Candan

Cem Akın

Selim Cezairli

İsmet Aydın

Ülker Özlek

Adnan Ongün

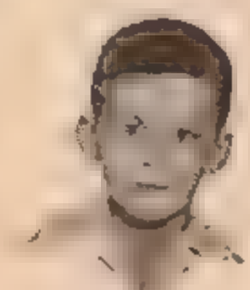
Hayri Erduran

KARAGÖZ OYNUYORUZ

— Başı 18. sayfada —

hele biriken paraları bankaya yatırır da bir de talihine ev, apartman çıkarsa deme gitsin!

Karagözcük — Bu hafta kumbaramda birikmiş paraları bankaya yatırmayı unutmayalım.

Karagöz — Yarından tezi yok, gider yatırırız.

Karagözcük — Sen benim verdiğim cevabı hiç sormuyorsun ama...

Karagöz — Sahi, söyle bakalım, sen ne dedin?

Karagözcük — Ben babacığım, tutumlu olmak sağlığını korumaktır, dedim.

Karagöz — Aferin, tebrik ederim, sen de sorunun en can alıcı bir tarafını yakalamışsın.

Karagözcük — Öğretmen de pek beğendi bu cevabımı. İnsan sağlam olmazsa, boyuna hastalanırsa hem zamanını, hem parasını israf etmiş olur, dedi.

Karagöz — Atalarımız da onun için her şeyin başı sağlık, demişler.

★

İSTANBULUN HER TARAFI MERCANDAN

— Başı 11. sayfada —

uyur, yalnız bir pencerede gecenin geç vakitlerine kadar ışık eksik olmazdı. . Bunu gören Sultan Mehmet bir gün lalası Çandarlı Halil Paşaya sormuştu : «O molla neden uyumuyor dersin? Yoksa o da benim gibi gece gündüz İstanbul'u fethetmeyi mi düşünüyor?»

Evet, Fatih, İstanbul'u böyle seviyordu. Şehre girdiği zaman onu tahayyül ettiğinden de güzel bulmuş ve yıllarca merak ettiği Ayasofya'nın önüne gelince dayanamıyarak atından atladığı gibi secdeye kapanmıştı.

İstanbul artık Türk - İslâm âleminin en büyük merkezi olmuştu. Bu güzel beldenin gelişmesi ise bundan sonra daha büyük bir hızla devam etti. **Nezihe ARAZ**

39. sayfadaki KİM BİLİYOR'un CEVABI

1. Havay Adalarının baş şehri olan Honolulu'nun sınırları Büyük Okyanusun büyük bir kısmını kaplar, yani irili ufaklı birçok adalar buradan idare edilir.

2. Balık değildir. Sıcak kanlı bir memeli hayvandır. Yavrusunu sütle besler.

3. Pek nadir bulunan şeker ve çok işlerine yaradığı için kıymetli sayılan olta iğnesi.

4. Kütahya vilâyetinin.

5. Kaplumbağa.

6. Hidrojen.

7. Vardır. Tartılması çok kolaydır. Meselâ bir futbol topunu şişirmeden önce ve şişirdikten sonra tartın. Aradaki fark, içine dolan havanın ağırlığıdır.

★

SON PİŞMANLIK PARA ETMEZ

Abonelerini zamanında yenilemeyen kardeşlerimize hatırlatalım ki, aybaşında dergileri gelmezse, kabahat ne bizde, ne de postadadır.

BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

• Arılar koyu kırmızı renkli çiçeklere pek konmaz, çünkü gözleri bu rengi görmez. Buna karşılık gelincik gibi daha açık kırmızı renkli çiçekleri severler. Arılar bu çiçeklerde insan gözünün görüş alanı içinde olmayan ultra-viole (mor ötesi) renkleri kolayca görebilir.

• Yılanın ucu çatallı dilini dışarı çıkarıp kafasını kaldırdığı zaman bir avın üstüne atılmaya hazırlandığını sanmayın. Bu hareketi, havanın nasıl olduğunu anlamak için yapar.

• Yılan balığı Atlas Okyanusunu geçmek için yola çıkmadan önce, derin denizlerde daha iyi görebilmesi için gözleri kendi kendine değişir.

• Bir erkek pervane kilometrelerce uzaktan dişi pervanenin bulunduğu yeri bilir.

• Çıngıraklı yılanın başında küçük çukurlar vardır. Bunların içindeki duyu organlarının yardımıyla birkaç metre ilerdeki avının, meselâ bir farenin varlığını duyar.

• Yarasalar ve yunus balıkları çıkardıkları seslerin yankılarını dinleyerek yollarının üstüne çıkan engellerden, tehlikelerden kaçarlar.

YARI YOLDAN DÖNÜLÜR MÜ?

VAKTİYLE güzel bir Japon adasında iki kurbağa vardı. Bir tanesi Osaka şehrinde deniz kenarına yakın bir yerde oturuyordu. Ötekisi Kioto şehri civarında bir ırmakta yaşıyordu. İkisi de hayatları boyunca gördükleri bu yerlerden bıkmışlardı. Başka şehirleri de tanımak, gezmek istiyorlardı.

Kioto'lu kurbağa Osaka hakkında bazı şeyler duymuştu. Kendi kendine :

— Canım değişiklik istiyor. Gidip Osaka'yı bir görsem, diyordu.

Osaka'lı kurbağa ise :

— Uzun zamanlar Kiotoyu merak ediyorum. Kimbilir orada ne hoş şeyler vardır. Oraya kadar bir uzansam, dönüşte maceralarımı dostlarıma tatlı tatlı anlatırım, diye düşünüyordu.

Bu iki kurbağa tesadüfen aynı günde ve aynı saatte bulundukları şehirlerden yola çıktılar. Tabiî ikisinin de birbirinden haberi yoktu.

İki şehrin arası kurbağaların yürüyüşüne göre çok uzun sürüyordu. Yol pek bozuktu. Kurbağalar suda kolaylıkla yüzerler, ama sıçrayarak gittikleri için karada kolay kolay yol alamazlar.

Osaka ile Kioto arasında her iki şehirden de aynı uzaklıkta yüksekçe bir tepe vardır. Kurbağalar yollarına devam edebilmek için bunu aşmak zorundaydılar. Tırmanmak çok güçtü, ama gayret edince sonunda tepenin üstüne çıktılar. Böylece yorgunluktan bitkin iki kurbağa tam yollarının yarısında karşılaşmış oldu.

Birbirlerine şaşkın şaşkın bakakaldılar. Biraz dinlendikten sonra konuşmağa başladılar. Birinin gitmek istediği yerden ötekinin geldiği anlaşılınca kahkahalarla gülmeğe başladılar.

Az sonra bir tanesi şunları söyledi :

— Boyumuz biraz daha uzun olsaydı, bu yüksek tepeden bakınca gideceğimiz şehri görebilirdik. O zaman da istersek yolumuza devam eder, istersek geri dönerdik. Acaba göreceğimiz yerler zahmetimize değecek kadar güzel mi?

Diğeri cevap verdi :

— Haklısın. Bak, aklıma bir şey geldi. Arka ayaklarımızın üstünde karşılıklı dimdik duralım. Ön ayaklarımızla biribirimizin omuzuna tutunalım. Bu şekilde ikimiz de gideceğimiz tarafı görmüş oluruz. Ne dersin?

Bunu hemen denediler. İki kurbağa da önlerinde serili duran şehre dikkatle bakıyordu. Yoruluncaya kadar bu şekilde kaldılar.

Osakalı kurbağa :

— Ne tuhaf, dedi, Kioto tıpkı Osaka'ya benziyor. Her şey şimdiye kadar gördüklerim gibi. Hiçbir değişiklik olmadığına göre, bu kadar zahmete ne lüzum var. Ben kendi yurduma dönüyorum.

Kiotolu kurbağa da aynı şeyleri düşünüyor :

— Evler, ağaçlar, çayırlar hep aynı, diyordu. Halbuki ben burada yeni bir hayat kurmağa niyetlenmiştim. Keşke oradaki yuvamı bırakıp bu kadar yorgunluğa katlanmasaydım.

Bu kurbağalar doğrusu çok aptal hayvanlardı. Biribirlerine tutunarak tepeden aşağıya baktıkları zaman ikisi de kendisinin geldiği tarafı görmüştü. Bir de diğer tarafı seyretmeyi akıl edememişlerdi.

Evlerine döndükleri zaman her ikisi de küçük bir macera geçirmiş oldukları için memnundular. Hâlâ çocuklarına, torunlarına yaptıkları uzun seyahati anlatırken Osaka ile Kioto'nun birbirine ne kadar benzediğini, bunun için yarı yoldan geri dönmekle çok akıllılık ettiklerini söylerler.

Çevremizdeki bazı insanlar da bu kurbağalar gibi dünyaya yalnız bir taraftan bakarlar. Başlarını çevirip bir de arkalarına göz atmak hatırlarına gelmez. Olayların gerçekten kendi gördükleri, düşündükleri gibi olduğunda ısrar eder dururlar. Bu yüzden aldandıkları ve birçok fırsatlar kaçırdıkları görülür.

AVCI DAYININ MACERALARI

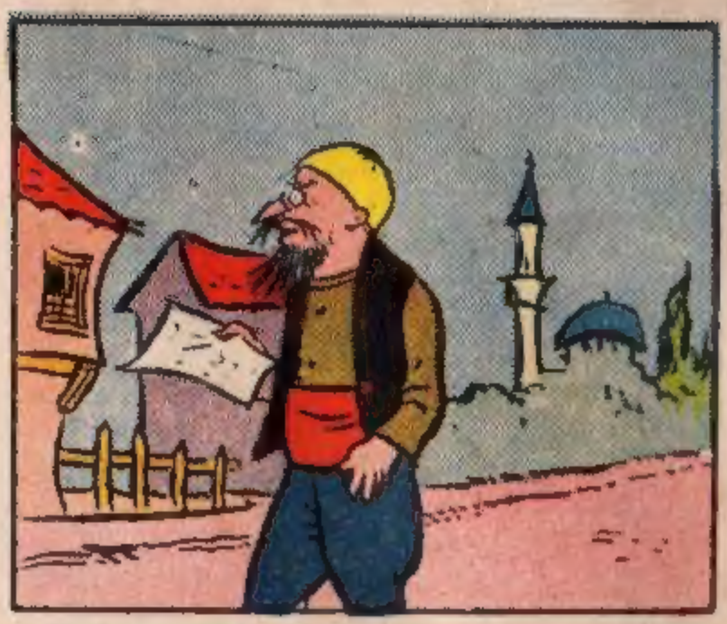

— Mektup Şam'dan geliyor. Besbelli bizim Hacı Şakşaktan. Gideyim de Hocaya okutayım.

— Hocam, zahmet olacak ama, şunu bir okur musun, bana?

Hoca, (mektubu gözden geçirdikten sonra) — Sökemiyorum, ağam. Türkçe değil bu, Arapça yazılmış.

— Yazık sana be, Hoca! Başında değirmen taşı kadar sarıkla bir mektubu okuyamadın!...

Hoca: — Keramet sarıkta ise, al ağam, giy başına da kendin oku mektubunu!...

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.